

„Boldog pillanat, amikor úgy jövök le a színpadról, hogy ez jó volt, és fájdalmas, amikor egy hosszabb darabnak a végére érünk, és nem foglalkozunk vele többet.”

► Interjú Tillai Aurél kamaggyal – 8. oldal

„Számos tudományágban képezte magát Wittenbergben és Lipcsében, ügyvéd, tudományszervező, királyi tanácsos, színházigazgató, nyelvújító és író lett. Ő volt a Magyar Tudós Társaságnak – a mai Akadémia elődjének – az első titkoka...”

► Egy evangélikus polihisztor emlékezete – 6. oldal

„...a református gólkirály ívelt kapáslövése saját tételéről a kapufa felső léccén csattant, mintegy félreterhetetlenné téve: protestáns rangadóról van szó.”

► Nem a győzelem volt a fontos – 4. oldal

Választás – kampány nélkül? ► 3. oldal
Ördögűzés Emily Rose üdvéért ► 5. oldal
Emlékezés a néhai Zászkaliczky Pálra ► 7. oldal
Tollak, tüllök, koszorúk ► 7. oldal
Népénektáraink tegnap és ma ► 8. oldal
Ő is Radvánszky volt ► 10. oldal

Dr. Fabiny Tamást választották az Északi Egyházkerület püspökévé

Érvényes és eredményes volt a püspökválasztás a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületében. A jelölőbizottság lapzárta után, december 13-án délelőtt bontotta fel az egyházközségek szavazatát tartalmazó borítékokat. A bizottság közlése szerint a 92 beküldött szavazatból négy volt érvénytelen. A 88 érvényes szavazat a három püspökjelölt között a következőképpen oszlott meg: *Bence Imre* 6, *dr. Fabiny Tamás* 72, *Szell Bulcsú* 10 szavazatot kapott. Az egyházkerület megválasztott püspökének beiktatásáról később rendelkeznek.



KOVÁCS LÁSZLO IPARMŰVESZÉSKARTÁRSÁGA

Tanyasi múlt, városi jövő

Templomszentelés Nyírteleken

► A nyíregyházi tanyavilágban, az úgynevezett bokrokban élő evangélikusok a múlt század közepéig komoly bázisát alkották egyháznak. A történelem alakulása és a társadalmi változások következtében az apró, térképen csak pontszerű települések lakosai a környékbeli nagyobb falvakba, városokba költöztek. Például a Nyíregyházáról Tokajba vezető út mentén fekvő Nyírtelekre, amely ez év július 1-jén nyerte el a városi rangot. A településen december 11-én délelőtt *D. Szabik Imre*, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke *Bozorády Zoltán* püspökhelyettes, hajdú-szabolcsi esperes, valamint *Győrfi Mihály* nyírszőlős-nyírteleki lelkész szolgálatával szentelte fel az újonnan épült evangélikus templomot, gyülekezeti központot és parókiát.

A 2001. évi népszámlálási adatok szerint a Nyírteleken élő evangélikusok száma négyezerharminckilenc. Közülük sokan komolyan veszik a gyülekezeti életüket, a keresztyén életformát. Ezért történhetett meg, hogy a településen már tizenöt évvel ezelőtt elkezdődtek a

rendszeres istentiszteleti alkalmak, melyeket akkor még az ifjúsági házban tartottak. 1991-ben önállóként Nyírszőlős-Nyírtelek és Kisvárdra; e települések egyre növekvő közösségeit azóta Győrfi Mihály pásztorolja.

Győrfi Mihály egyik első szervezési munkája volt a közösség saját úrvacsorai készletére való gyűjtés. A visszamaradó alig több mint háromezer forint sorsáról az egyik vasárnapi gyülekezeti beszélgetés alkalmával egy tizenhárom éves kislány döntött, aki bátran szólalt fel a felnőttek között: „Abból, ami megmaradt, építsünk templomot!” Az 1993-ban létrehozott Filadelfia Alapítvány – egyebek mellett – a templomépítést tűzte ki célul. Az alapítvány nevének ötletét az aznapi útmutatóbeli ige adta, mely a filadelfiai gyülekezethez írott – a *Jelenések* könyvében található – levél egyik verse volt: „Íme, nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be, mert bár kevés erő van, mégis megtartottad az én ígéretet...” (Jel 3,8) A meghívón is megtalálható szentírási szakaszról Szabik Imre igehirdetésében elmondta: hogyan most megnyitjuk a nyírteleki templom kapuit, úgy nyissuk meg szívünk ajtaját Jézus és embertársaink előtt. Ha a gyülekezet nyitott szívvel él, befogadja az ide érkezőket, akkor boldog és életrevaló evangélikus közösség lesz a városnak.

A szentelési alkalomhoz kapcsolódóan megtörtént az első keresztesítés is; a gyülekezet legifjabb tagja immáron Győrfi Mihály első unokája.

A gyülekezeti központnak is helyet adó, főút menti, nagy kiterjedésű, ma még beépítetlen terület néhány éven belül a város új központja lesz – tudtuk meg *Magyar László* polgármestertől. Köszöntőjében kifejtette: mindannyiuk öröme, hogy az evangélikus gyülekezeti komplexum lehet az új városrész első



A SZERZŐ FELVÉTELE

épülete; minden gyülekezeti alkalom a város életét fogja gazdagítani.

„Nyírtelekiek! Nagyon szeret benneteket az Isten! Olyan elődeitek vannak, akik a tanyasi világban a '40-es évekbeli ébredés idején komolyan vették az Urat” – emlékeztette a jelenlévőket köszöntő-beszédében Bozorády Zoltán. A vendégek sorában foglalt helyet Nyírszőlős-Nyírtelek amerikai testvérgyülekezetének, Detroit Lakes-nek a küldöttsége is.

Az eddig többnyire házaknál tartott családi, ifjúsági, gyermek- és asszonykörök tagjai, látogatói ezután majd benépesíthetik a sok teremből, kisebb helyiségből álló, ezer négyzetméter területű gyülekezeti centrumot, melynek építési költsége meghaladja a százmillió forintot. Az adományok legkülönbözőbb formáira mind a lelkész, mind pedig a nyírteleki közösség mint Isten munkájára tekintenek. Az ő dicsőségére létesített épület költségeihez kíván hozzájárulni a november 12-én Budavárbán megrendezett egyházkerületi nap offertórium, a kerület népének adománya is.

► HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Krisztus tanúi a világban

Advent negyedik vasárnapján, karácsony kapujában tegyük föl magunknak a kérdést: mi az egyházi esztendő első nagy ünnepének és az ezt megelőző adventi időszaknak az igazi öröme és ajándéka mai modern, újtját tévesztett, boldogtalan világunkban?

Sok embernek karácsony nem jelent többet, mint az emberi szeretet ünnepét. Azt, hogy az élet gondoljaj-bajai között néhány napra odafordulunk családnak, barátaink, munkatársaink felé, igyekszünk örömet szerezni nekik. Ez az emberi szeretet is drága kincs, amelyet meg kell becsülnünk! Mert nélküle egészen üressé és jéghideggé válnék körülöttünk ez a földi világ.

De advent és karácsony mérhetetlenül több ennél! Karácsony igazi ajándéka az az egyedülálló örömhír – az Újszövetség görög eredeti nyelvén „euangelion”, evangélium –, amely kétezer évvel ezelőtt az angyalok énekében hangzott föl a nyájukat őrző pásztoroknak a betlehemi éjszakában: „... hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz: Údvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.” (Lk 2,10–11) És az a másik üzenet, amelyet később Keresztelő János, az Údvözítő útkészítője hirdetett meg: „Íme, az Isten Báránya, aki hordozza a világ bűnét! Én láttam, és bizonyoságot tettem arról, hogy ez az Isten Fia.” (Jn 1,29,34)

Hányszor gondolja, érzi sok ember, hogy Isten, a világ teremtő Ura olyan elérhetetlen messzeségben van tőlünk a mennyben! Mi, emberek pedig itt vagyunk magunkra utalva, küzdve bűnünk lelki terhével, szenvedéseinkkel és a feltartóztatatlanság közepén a haláltól való rettegéssel. Hol van Isten? Miért van tőlünk olyan távol, és miért nem segít rajtunk?

Advent és karácsony Isten válasza, csodálatos örömhíre erre az emberi jászolra. Isten nemcsak örök dicsőségében él, túl a tér és idő véges földi világán! Hanem eljött, a testbe alázkodott, emberré, a testvérünké lett a názáreti Jézusban, a betlehemi jászolbölcső Gyermekeiben. Végigjárta az emberi élet minden nyomorúságát és megaláztatását, egészen a golgotai kereszten elszenvedett rettenetes, véres kínhalál! Mindezt értünk, a bűnös, Istentől elfordult embervilág megváltásáért, megmentéséért!

Az újkor embere sok mindent legyőzött tudásával és akarata erejével. Megismerte a világmindenséget, a kozmosz végtelenjét és az atomok, a végtelenül parányi létezők titkait, óriási energiáit. De *élete legnagyobb ellenségével, az önzés és az énközpontú élet vele születő, bűnös örökségével nem tudott volna soha megküzdeni!* A bűn „zsoldja”, kikerülhetetlen következménye pedig mind az Ószövetség, mind az Újszövetség igei kinyilatkoztatása szerint a halál (1Móz 2,17; Róm 6,23a). Mégpedig legelőször a lelki, erkölcsi halál, majd a testi halál, végül pedig az örök halál, a kárhozat. *Advent és karácsony csodálatos, örömdetes nagy örömhíre, evangéliuma az, hogy Pál apostol idézett igéje így folytatódik: „Mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.”* Az, amit a másik jól ismert apostoli ige János evangéliumában így foglal össze: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy engesztölt Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Az elzászi Colmar városának múzeumban látható egy világhírű festmény, *Matthias Grünewald* isenheimi szárnyas oltára. Középpontjában a Golgota keresztfája, Krisztus Urunk rettenetes kínozásba torzult, véres és meggyőrt testével, kínhalálának talán a legmegrendítőbb művészettörténeti ábrázolásával. A keresztfa és a Krisztus-test mellett ott áll Keresztelő János, és hatalmas mutatójával a Megfeszítettre mutat. Aki látta ezt a megrendítő oltárképet, a kínozásban eltorzult, véres Krisztus-testet és a Keresztelő reá mutató ujját, soha nem tudja elfelejteni! Szinte ugyanez a jelenet ismétlődik meg *Lucas Cranach* híres wittenbergi oltárképén is. A térdeplő gyülekezet előtt *Luther*, a reformátor ugyanezzel a mozdulattal mutat a Megfeszített vérező, töviskoronás testére.

Mindkét világhírű oltárkép ugyanazt hirdeti: Jézus Krisztus, Isten Fia keresztfájának és gyötrelmes kínhalálának megrendítő evangéliumát. Aki megváltásunkra emberré lett, testbe öltözött, és az embervilág vétkeinek kiengesztelésére a golgotai keresztalált szenvedte el – helyettünk, értünk, miattunk! Akik az „önmegvalósítás” Isten nélküli útja helyett igaz bűnbánattal és Isten végtelen kegyelme előtt kitért szívvel, bizó hittel tekintenek Krisztus keresztfájára, azok számára új élet kezdődik el a Lélek által már itt, a földi világban. És azok számára a félelmes testi halál nem mindennek a tragikus vége, hanem csupán egy sötét kapu, amelyen át a végső ítélet után, amelyben Megváltónk az örök Bíró, beléphetünk az igazi és teljes élet örökkévalóságába, Isten országába.

De még egy mindentől elválaszthatatlan üzenete is van számunkra advent negyedik vasárnapjának, a Keresztelő Jánosról szóló evangéliumi igéjével. A két említett, híres oltárképpel együtt ez a vasárnap is arra figyelmeztet, hogy amint Keresztelő János tette ezt kétezer évvel ezelőtt, a mai egyház és mi, mai keresztények is legyünk a tanúi, legyünk a hirdetői a betlehemi jászolbölcső és a golgotai keresztfa evangéliumának, egyedülálló örömhírének ebben az Istentől elfordult és az „önmegvalósítás” útján járó, zűrzavaros és boldogtalan világban. Ennek a jó hírnek, az evangéliumnak a hirdetése azonban nemcsak az egyház igehirdetésének és teológiájának a feladata. Hanem – ettől elválaszthatatlanul, az „egyetemessé” reformátori tanításából is következően – minden egyes Krisztushívó küldetés! Személyes tanúságtétel Krisztus Urunkról, a világ pusztaságába kiáltó szó, együtt a krisztusi szeretet hitből termő cselekedeteivel (Gal 5,6).

Karácsony lesz újra a naptárban, templomainkban és család otthonainkban. De a legfontosabb mégis az, hogy igazi karácsony lesz-e – bűnbánattal és a Megfeszítettben bizó hittel a szívünkben is? Személyes találkozásunk lesz-e az értünk emberré lett, a Golgota véres keresztfájára feszített és feltámadt Urunkkal, Jézus Krisztussal? Údvözítőnkkel és Szabadítónkkal az Isten nélküli élet boldogtalanságából, a lelki, testi és végül az örök halál kegyetlen rabságából. *Isten adjon ilyen, földi életünk minden napjára kisérgő adventi és karácsonyi örömet mindazoknak, akik bűnbánó szívvel, bizó hittel és Krisztus Urunk hűségét tanúiként várják Urunk érkezését!*

► D. DR. NAGY GYULA

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Jelölőbizottságának közleménye

Az Országos Jelölőbizottság a 2006. évi általános tisztújítás keretében elindította az országos felügyelői tisztségre vonatkozó jelölési eljárást. A bizottság az Országos Közgyűlés elnökségével egyetértésben a választási folyamattal kapcsolatos határidőket az alábbiak szerint határozza meg:

- Az egyházmegyei presbitériumok ajánlásainak beküldése: 2006. február 3.
- A jelöltlista véglegesítése: 2006. február 17. (Országos Közgyűlés)
- Egyházközségi választó közgyűlések: 2006. március 11. és 20. között (közgyűlés március 12-én, eredménytelenség esetén a második közgyűlés időpontja: március 19.)
- Egyházközségi szavazatok beküldése: 2006. március 31.

Kérjük az egyházközségi és egyházmegyei elnökségeket és jelölőbizottságokat, hogy a 2005. évi VII. tv. 6. § (2)-ben részletezett, 2006. március 31-éi határidejű egyházközségi választások előkészítése a fentiek figyelembevételével történjen.

É L Ő V Í Z

Ajándék-
kísérő

A fiú egy idegen ország kórházában feküdt. Gyakran kapott csomagot idős édesanyjától. A doboz nemcsak kedvelt csemegéit tartalmazta, hanem mindig rejtőzött benne egy kis írásos üzenet. Pár sor csupán vagy egyetlen szó, de a lényeg: anyától...

Egyik este ápolói roppant nyugtalannak látták a fiút. A kérdésre: mi bántja? – elmondta a nővérnek, hogy a legutóbbi csomag sértetlenül megérkezett ugyan, de nem volt benne levél. A csomag, amely így semmit nem jelentett számára, érintetlenül lapult ágya alatt. Néhány nappal később – a fiú nagy öröme – az üzenet is megérkezett: „Fiam, szüntelen gondolok rád, és imádkozom érted.”

Karácsony idején sok csomaggal akad dolgunk. Leragasztani valók és kibontásra várók. Kapott és elküldendő pakkok. Ajándékkísérő céduláink is elég változatosak már, de üzeneteink nem annyira. Ha nem vagyunk formában, ugyanazokat a közhelyes szavakat rakosgatjuk más sorrendbe, tupírozzuk, hogy a féltényrnyi lapocskának legalább az egyik oldala tele legyen írva. Mert mit ér a csomag, ha nem tudni: kitől érkezett, és az a valaki milyen érzésekkel viseltetik irántunk? A névtelen küldemények elég ijelemet okoztak már ahhoz, hogy az öröm gyanakvásba forduljon.

Isten szüntelenül elhalmoz minket ajándékaival. Nem csekély helyet foglal el az ajándéklistán karácsony ünnepe. Isten Fiának testbe öltözése. Tudsz-e örülni még neki? Talán értetlenkedve nézel a jászolbeli csecsemőre: miért olyan nagy dolog ez? Gyanakszol Istenre, és megkérdőjelezed szeretetét még karácsony után is? Ha így van: nem olvastad el az ajándék mellé írt üzenetet. Igaz, az „ajándékkísérő cédula” sok száz oldalas, de ebből is láthatod: Isten üzenete egyáltalán nem sablonos, közhelyes. Sőt: Isten soha nem szenved fantáziát, mondanivaló hiányában. A Biblia szavaiból kivilágosodik Isten értünk érzett szeretete, menteni akarása. Megérthető, felfogható Jézus földi küldetése, elfogadható, és örökre miénk lehet maga az Ajándék.

A semmit érő karácsony, a felfújt és kipukkadt ünnep egyetlen receptje: felejtés csukva a Bibliádat! Ne olvasd Isten levelét, ne értsd meg a neked küldött ajándékot, Jézust! Merülj bele a csillogó celofánok és masnik hajtogatásába, és rakj a fa alatt álló kicsiny betlehemi jelenet elé egy jó nagy dobozt valamelyik áruház reklámfeliratával. Aztán jóllakva és néhány „nagyfilm” megnézve várhatod újra a nyugodt hétköznapokat. Mert ezt a receptet követve biztosan semmi nem fog változni.

De lehet sokat érő karácsonyod is: nem mellőzöd az ünnep kellékeit, csupán mindenek elé és fölé helyezve Atyád neked írt levelét.

■ BÁLINT JÓZSEFÉNE

Megjelent a szerző *Ajándék-kísérő* című, a köztaláltnál kiadott könyvében. A kötetről a lapszámmunk 6. oldalán olvashatnak.

SEMPER REFORMANDA



„Mi tehát nem így imádkozunk: hadd menjünk a te országodhoz, mintha nekünk kellene loholnunk utána, hanem így: a te országod jöjjön el hozzánk. Mert Isten országának kell hozzánk jönnie, minden kegyelmével és áldásával együtt. Ha nekünk kellene megszerezniünk, sohasem juthatnánk hozzá. Mint ahogy Krisztus is maga jött le hozzánk az égből a földre, nem pedig mi hágtunk fel hozzá a földről az égbe. Boldognak lenni azt teszi, hogy Isten országa lettünk, s ő uralkodik bennünk.”

► Luther Márton: Jer, örvendjünk, keresztyének! (Szabó József fordítása)

ADVENT NEGYEDIK VASÁRNAPJA – Jn 1,19–28

Kérdőjelek és felkiáltójelek

Pont és vessző: írásjelek, amelyek semlegesek, tényyszerűek, kicsit talán megnyugtatóak is. Egy gondolatfolyamnak egyszer csak vége szakad. Lehet, hogy kinő belőle egy újabb, de az is lehet, hogy végérvényesen lezárul.

Kérdőjelet és felkiáltójelet akkor használunk, ha mondanivalónknak súlya, különleges igénye, belső dinamizmusa van. A kérdőjel kizökkent, meghökkent, elbizonytalanít. Megállásra kényszerít, számadásra hív. A felkiáltójel érzelmet áru el. Megmutat valamit abból, aki leírja, kimondja gondolatát. Nyomatékosít, megvall, képvisel, jelez. Olykor emberi magatartásokat, érzelmi megnyilvánulásokat is kifejeznek ezek az írásjelek. Néha magunk válunk egy nagy, görbe kérdőjelle: bizonytalan, érdeklődő, kíváncsi, provokatív, szkeptikus kérdőív. Máskor viszont határozott, ellentmondást nem tűrő, elszánt vagy éppen hitvalló felkiáltójelle lehetünk, mint akik tudunk és képviselünk valamit, ami számunkra igazán lényeges.

Igénk Jézus nyilvános fellépésének első hetébe vezet. A János szerinti evangélium első fejezetei napról napra követik a Jézussal kapcsolatos eseményeket. Az evangélium kezdetén az útkészítő tesz tanúságot az Érkezőről. A kezdő mondat így vezet be az igazsákszót: „Ez János bizonyágtétele.” Ki volt János? Ki ez a ti-

tokzatos pusztai szent, ez az aszkéta? Lénye és minden, amit tesz, kérdéseket vet fel. És már ott is teremnek a kérdések: a kíváncsiak, a szkeptikusok, a provokálók. Egy egész jeruzsálemi delegáció: papok és léviták tesztelik, vizsgálják. Ki ő, mit akar, mit tud; és amit tud, azt hogyan képviseli? Jó az elején tisztázni a dolgokat, elkerülni a félreértéseket, meghatározni az erőviszonyokat, kijelölni a határokat.

A vizsgabizottság mindössze öt kérdést tesz fel. Nagyon konkrét, célzott kérdések ezek. Az első az alapkérdés: „Ki vagy te?” A válasz mindent eldönt. Keresztelő János tudja, hogy a kérdés ki nem mondott valódi tartalma ez: te vagy-e a Messiás, a Krisztus? Hogy is lehetne Messiás az, aki követ? Aki csupán útkészítő, útegyengető ott, ahol elhalad a Király? Az „Én vagyok...” válasz csak és egyedül Jézusé.

Ebben az időben a messiásváró zsidóság „jóléti” vagy „politikus” messiás érzésében hitt, aki majd rendbe teszi az országot, elűzi a rómaiakat, és végre mindenki békében élhet. Mit is tudnak kezdeni egy olyan felkelttel, aki ezt mondja magáról: „Én vagyok a jó pásztor”, „Én vagyok a feltámadás és az élet”, a világosság – és közben izzadatan, kopott ruhában, sokszor fáradtan járja útját ember-től emberig? A Messiás már itt van, kö-

zénk jött – hirdeti a Keresztelő. De a félreértések elkerülése végett határozottan vallja: „Én nem a Krisztus vagyok!” János Jézus iránti mély tisztelettel és alázattal felel a mindent eldöntő első kérdésre. A felkiáltójel rámutat arra, aki már itt van, és az emberek között jár-kel, akinek közelsége átélhető, és ezért már nem olyan a világ, mint előtte volt... Ó, János csupán a hangját kölcsönzi annak, aki szavának teremtő erejével gyógyít, és hirdeti Isten országát. Nem vágyik többre, hogy is tehetné? Hiszen minden, amit várt, ami küszöbön áll, beteljesedik az Érkezővel!

Két eldöntendő kérdés következik. A válasz „igen” vagy „nem” lehet. Ha a Messiás nem is, akkor legalább te vagy-e Illés, akit várunk? Jogos kérdés. Hiszen minden hithű zsidó vallotta Malakiás próféta ígérete nyomán, hogy a messiási kor küszöbén visszajön Illés. Ő majd az atyák szívét a gyermekekhez téríti, a gyermekek szívét pedig az atyákhoz fordítja. János Illéssel ugyan lelki értelemben azonos, hiszen az ő szellemében lép fel, mégsem tekinti magát új Illésnek. A messiási várakozások ne az ő személyéhez kötődjenek!

„Hát akkor? ... A próféta vagy te?” – kérdezik a papok, farizeusok és léviták. Egyre lejjebb licitálnak. A konkrét személyhez kötött várakozás helyett most

A VASÁRNAP IGÉJE



az ismeretlen eljövendő prófétára tekintenek, akit még Mózes ígért meg a népnek: „Prófétát támaszt atyádfiai közül az Úr, olyat, mint én, őreá hallgassatok!” (5Móz 18,15) Talán a Keresztelő az, akiben a régi ígéret beteljesedik, talán ő is belép a nagy próféták hosszú sorába, akik Izraelt tették, vigasztalták, fenygették, erősítették? A válasz újra határozott nem.

„Ki vagy? – hogy választ adhassunk megbízóinknak: mit mondasz magadról?” Most már sürgetők a kérdések. Miért keresztelsz, ha nincs hozzá „jogosítványod”? Mit akarsz, mit üzensz mindezzel? És erre a felkiáltójel kettősponttá, egészen kicsivé zsugorodik. Túl a szavak vallomásán, ott, a Jordán partján senki más nem fontos már, csak ő, aki utána jön, az, aki nagyobb mindennél. Róla, az Érkezőről végül ez a kettőspont prédikál.

És másnap János meglátja őt, amit feléje közeledik...

■ VARGA GYÖNGYI

Imádkozunk! Növekedj bennem, Uram, éld fel emberi valómat! Lángoltass el engem, mint gyertyát a fény. Örömmel az én kisebbédesem, örömmel a te nagyobbodásod. Szolgálni szeretnék téged átadott, apró életemmel: soha nem hamvadó tűz, soha nem szűnő Szeretet! (Szent-Gály Kata)

Oratio œcumenica

Drága Istenünk, örömhözó mennyei Atyánk! Köszönjük ígéretet, amely által biztatsz, erősítesz minket, s amely szeretetedet hirdeti köztünk. Különleges, töled származó, belőled fakadó örömmel töltesz el mindannyiunkat jó és rossz időkben egyaránt. A te bátorításod, gondviselésed adjon nekünk meglepődöttséget, békességet még akkor is, amikor emberi szemmel nézve semmi vagy csak vajmi kevés okunk lenne a boldogságra. Ne engedd, Atyánk, hogy ez az öröm megszűnjön, vagy akár csak meggyengüljön bennünk; ne engedd, hogy a kételkedés, az elégedetlenség irányítsa érzéseinket, gondolatainkat, cselekedeteinket. Hadd tudjunk valóban örülni tebenned mindenkor!

Őrizd meg, mindenható Istenünk, a teremtett világot és annak jó rendjét. Adj kedvező időjárást így télvíz ide-

jén is, hogy a természet ereje se egészségünkben, se földjeinkben, se otthonainkban, se más tulajdonunkban ne tegyen kárt. Adj békét és egyetértést az emberek között, hogy minél többen élhessenek viszály és szeretetlenség nélkül.

Áldd meg hazánkat, népünket. Adj életkedvet és reménységet az embereknek, hogy szívesen hozzána utódokat erre a világra, hogy el ne fogyjon magyar népünk. Kérünk, adj vezetőinknek bölcsességet, hogy istenfélelemmel és legjobb tudásuk szerint hozzanak olyan döntéseket, amelyekkel nemcsak a maguk kényelmét, hanem sok ember boldogulását szolgálják.

Könyörgünk egyházunkért. Te tudod, milyen nehéz helyzetben vagyunk. Kérünk, támassz az emberekben

jóindulatot a te néped iránt. Áldd meg gyülekezeteinket, hogy a fiatalok is szívesen hallgassák a te ígéretet, amely által jó életük lehet földi útjuk során.

Könyörgünk a rászorulókért, a szenvedőkért, az idősökért és a betegekért. Add, hogy nehéz körülményeiket ne csapásodként, haragod kitöltéseként éljük meg, hanem meglássák nyomorúságukban is szeretet, atyai hívásodat és azt, hogy neked az a céld, hogy mind közelebb kerüljünk hozzád, míg végül kegyelmedből mindannyian együtt dicsérhetünk téged örök országod mennyei polgáraiként.

Végül újra kérünk az örömről, amelyre ígéd által biztatsz: hadd lássa meg rajtunk keresztül a világ, hogy úgy lehet igazán boldog az ember, ha benned örvendezik, s csak tebenned bíz. Ámen.

MEGÉRKEZETT AZ EVANGÉLIKUS ISTENTISZTELET – LITURGIKUS KÖNYV 4.

Méltán evangélikus

Liturgikus könyvünk főcíme: *Evangélikus istentisztelet*. A cím meghatározza a könyv funkcióját, de arra is utal, hogy a benne található istentiszteleti rendek nem attól válnak előbb-utóbb „mégiscsak evangélikussá”, hogy evangélikus gyülekezetek használják őket, hanem a használatától függetlenül, tartalmuk okán – méltán – áll elöttük az *evangélikus* jelző.

Amikor valamelyik egyház huzamos ideig használ egy istentiszteleti rendet, akkor az előbb-utóbb az adott egyház egész arculatát, sőt önazonosságát meghatározó tradícióvá válik. Senki sem vitatja, hogy a keleti egyház több mint másfél évezredre visszatekintő, változatlan formában használt liturgiája ilyen. Ám a tradícióvá váláshoz néha egy emberöltőnyi idő is elegendő. A mi tradicionálisnak számító liturgiánk sem tekint vissza hosszabb múltra: *Pröhle Károly Agendájának* első kiadása 1963-ban jelent meg. Részben szakított *Raffay* 1936-ban kiadott *Agendájának* is-

tentiszteleti tradíciójával, részben épített rá.

1936-ban Raffay püspöknek minden tekintélyét latba kellett vetnie, hogy istentiszteleti rendjét a gyülekezetek használni kezdjék. A gyakori, néha metszően éles hangú bírálat egy szóban foglalható össze: Raffay liturgiája katolizáló, nem evangélikus... 1963-ban viszont már az evangélikus tradíció képviselte, amire hivatkozva *Pröhle Agendáját* érte a bírálat: katolizáló, nem evangélikus. A *Pröhle-Agenda* használatba vétele mégis simán ment, mert bevezetését az a *Káldy* püspök rendelte el, akivel nemigen lehetett ellenkezni. Így ma *Pröhle* professzor rendje a tradicionális evangélikus istentisztelet...

A kérdés kiéleződik: hogyan viszonyuljunk a tradícióhoz?

A reformátorok határozottan állították: csak egy zsinórmértéket fogadnak el, és ez a Szentírás. A svájciak azt mondták, hogy az istentiszteletből minden ki kell iktatni, amit a Szentírás nem

ír elő. Így náluk csak a zsoltárecskék, az imádság, az igelvasás és ígéhirdetés maradt meg, a szentségeket pedig a lehető legegyszerűbben ünneplik. *Luther* viszont azt mondta, hogy az istentisztelet rendjéből és általában minden egyházi tradícióból csak azt kell elhagyni, ami a Szentírással ellenkezik. Így a mise tradicionális rendjéből csak a papi áldozatbemutatásra vonatkozó mondatokat húzta ki. A bevezető bűnbánati, előkészületi részt, az úgynevezett lépcsőimádságot – 43. zsoltár a közbeiktatott gyónóimádsággal (confiteor) – pedig leválasztotta, és tartalmát az úrvacsorát előkészítő gyónó istentiszteletbe vitte át. Mivel *Luther* csak az úrvacsorás istentiszteletet nevezte misének, a régebbi hagyományból kezdtek fölelevenedni a nem úrvacsorás istentiszteleti formák: a laudes, a vespérás stb.

A *Liturgikus könyv* tehát a legjobb evangélikus tradíciót követi, amikor az istentiszteleti rendben nagyobb hangsúlyt ad

LITURGIKUS SAROK



az igei elemnek: kibővített zsoltáranyag, illetve kettő helyett három bibliai szakasz felolvasása. Az úrvacsorai rész a korábbinál jobban kiemeli, hogy – bár a bűnbánat, a gyónás megkerülhetetlen – Isten mégsem a mi előkészületünk kielégítő vagy éppen hiányos voltát mérlegetti, hanem Fia megváltó haláláról emlékeztet meg, és az ő föltámadásának erejében részesít, amikor bűneinket megbocsátva visszafogad szentjei közösségébe. Mindezzel a *Liturgikus könyv* istentiszteleti rendje tovább erősíti a Liturgiai Bizottság által is nagyra becsült *Pröhle-féle Agenda* istentiszteleti rendjének evangélikus jellegét. És a 16. századi evangélikus elődök nyomdokait követi akkor is, amikor a nem úrvacsorás reggeli, esti vagy más hétköznapi istentiszteletek rendjeként újra az ősi laudest és vespérást ajánlja.

■ VÉGHELYI ANTAL

Katé a határon túlra – adományozóvonal

06-81-330-220

Egy hívás – és valakit megajándékozott! A hívás díja 400 Ft + áfa.



Szint vittek az óbudai templomba

Lelkesszé avatásának színhelyén, az óbudai evangélikus templomban hirdette Isten igéjét december 11-én D. Szebik Imre. Az lelki otthont – ahol egyházunk elnökpüspökét 1962. június 29-én avatta lelkesszé dr. Vető Lajos – hetven évvel ezelőtt szentelték fel. Az épület a második világháborús bombázások alatt kiegészítve, csak a falai maradtak meg. Óbuda átépítésével a több mint háromezer lelkes gyülekezet tagjainak száma alig néhány százra csökkent, erősen korlátozva az egyházközösség anyagi lehetőségeit. Ezért csak 1995-ben nyílt módjuk arra, hogy belülről felújítsák a templomot. Minden egyéb renoválás – a templomkülső, a gyülekezeti ház rendbetétele – az elmúlt öt évben zajlott. Legutóbb az üveglablakok készültek el, Kovács Keve üveg- és grafikusművész munkája nyomán. A múlt vasárnapi istentiszteleten az egyházközösség felügyelője, Pohorely Béla köszönte meg a gyülekezet nevében az Északi Egyházkerület lelkesi vezetőjének azt a támogatást, amelyet püspöksége ideje alatt nyújtott a közösségnek.

GAZSU



FOTO: BOTTA DENES

Hová visz az utunk?

▶ **Előkarácsonyi gyülekezeti napot tartottak december 10-én, szombaton a benei faluházban. A délelőtti kézműves-foglalkozáson harminc-harmincöt gyerek, a délutáni szeretetvendégségen pedig mintegy hetven fő vett részt, köztük a vecsési gyülekezet küldöttsége.**

Buday Zsolt helyi lelkész meghívására a délelőtti áhítatot Schaller Tamás monori református lelképásztor tartotta. Játékos előadása után a gyerekek kézműves-foglalkozás keretében készíthették el karácsonyi ajándékaikat, illetve a délutáni szeretetvendégség asztali díszeit. Ez utóbbi programra a vecsési gyülekezet tagjait is szeretettel várták, így viszonzva korábbi meghívásukat és vendéglátásukat.

Baranka György nagytarcsai lelkész adventi előadásának – melyet a Zákeus

Média Centrum kisfilmjeivel színesített – a fő gondolata az volt, hogy úton, mégpedig a félelemtől az öröm felé vezető úton vagyunk. A kérdés „mindössze” az, hogy miként jutunk el ehhez



az örömhöz, és miként birkózunk meg azzal a „fel fordulással”, amelyet Jézus megjelenése okoz előre megtervezett életünkben.

Baranka György előadását Abaffy Nóra és Hoffmann Ágnes műsora kísérte. A Stella énekegyüttes tagjai – a Zeneaka-

démia egyházzene szakos hallgatói, egyben a főtű kántorképző tanárai – többek között Bach, Beethoven és Krieger darabjait szolgáltatták meg. Nemcsak énekhangjakkal, hanem hegedű-, illetve zongorajátékkal is megajándékozták a hallgatóságot. (Az együttes másik négy tagja, valamint állandó zongorakísérője ezen a délutánon máshol szolgált.)

A nap zárásaként Rezsényi Miklós vecsési lelkész mondott áhítatot Ézs 40,3 alapján. Óriási különbség van útépítés és útépítés között – fejtette ki. (Vecsési útnál között ingázó lelkészként ő már csak tudja...) A konkrét útépítéséknél az emberek „útban vannak”; Ézsaiás próféta viszont olyan utakról beszél, amelyek embertől emberig és embertől Istenig vezetnek. Az emberek által épített utak egy idő után tönkremennek; a lélekben épített utak azonban „haza”, az Úr országába vezetnek bennünket.

VITÁLIS JUDIT

Történet a gyerekekről

▶ **Szinte már hagyomány, hogy adventben a Női Missziói Szolgálat meghívja az egyedülálló édesanyákat és gyermekeiket egy kis „előkarácsonyi” ünneplésre. Az idén december 10-én került sor az alkalomra, amelyre mintegy huszont felöltött és ugyanennyi fiatal jött el. A résztvevőket a hirtelen csípősre fordult időjárás sem tudta megrémisztetni, pedig sokan közülük hajnalban indultak útnak az ország túlsó feléről.**

„Ezért a találkozóért mindig érdemes áldozatot hozni!” – így búcsúzott tőlem az alkalom végén az egyik vidékről érkezett édesanya. Gondoltam, az „angyal-kázás”, a közös éneklés, pizzázás vidám pillanataira utal, vagy a gyönyörű asztali díszekre, amelyeket ebéd után barkácsolgattunk, esetleg a fiatalok jól sikerült délelőtti beszélgetését köszöni meg kamasz gyermeke nevében. Ám ő a dél-

előtt másfél óráját idézte fel, amelyet az édesanyák magukban tölthettek.

Pedig az idén nem könnyű téma került a felnőtték elé. A délelőtti előadója Ferenczy Judit, a Magyar Katolikus Rádió szerkesztője saját életéről, egyetemista korának rossz döntéséről vallott. Az akkor tizenkilenc éves leányon abortuszt hajtottak végre. Megrendítő volt hallani a történetét. Azt, ahogyan környezetében rábeszélte a műtetre, és ő megrettenve a jövőtől beleegyezett, hogy – ahogyan fogalmazott – gyilkos legyen. Közel húsz éve hordozza annak lelki terhet, hogy a megszületendő életet elvetette. Csak egy pillantást mert vetni rá, de kitörhetetlenül ott maradt emlékezetében a néhány hetes magzat képe s a hang, ahogy a barátja döbbenet felkiáltott: „Jé, van keze és lába!”

Hogy kerülhetett elő ilyen drámai történet egy karácsonyi ünnepen? – kérdezhetnék tőlem jogosan az olvasók. Judit vallomása azonban nem itt ért véget. A nap mottójához, Mária énekének egy sorához kapcsolódott a vallomása, ami-

kor a Krisztusban megtalált irgalomról, a szabadulás örömeiről beszélt. Ő, aki a bűnnek ilyen mélységét járta meg, csodálkozva hagykozott rá évekkel ezelőtt, megtérésekor Isten szeretetére. „Én lemondtam a gyerekeimről – zárta vallomását –, Isten pedig nem mondott le rólam. Életet gyilkoltam, mégis életet és üdvösséget kaptam egy gyermek által, a betlehemi kisdéd Jézusban!”

Noha a fiatalabb nemzedék nem hallhatta a szerkesztőnő bizonyágtételét, a gyermek- és ifjúsági programról visszatérő „egyedülálló csemeték” mégis meg kellett, hogy érezzék valamit a közben megváltozott légkörből. Némelyik anya szemében még könny csillogott. Az elhangzottak eszükbe juttatták saját rossz döntéseiket, vétkeiket. De az Őllői úti Országos Egyházi Iroda tanácstermében mégis a felszabadult öröm volt az uralkodó. Hiszen karácsony – mint mindig – ez évben is erről szól: a bűn mélységéből van szabadulás. Isten irgalma nemzedékről nemzedékre megmarad!

B. PINTÉR MÁRTA

Parókiatűz Ágfalván

A Sopron melletti Ágfalva evangélikus parókiáján december 1-jén este a cserépkályhából kipattanó szikra súlyos tüzet okozott, melynek nyomán a családi ház egyik szobája kiegészítve, és a lelkészlakás lakhatatlanná vált. A csaknem két és fél évvel ezelőtt felújított épületben milliós kár keletkezett. Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke kéri egyházunk tagjait, hogy áldozatos szeretettel gondoljanak a lelkészcsaládra és a gyülekezetre. Adományokat „Ágfalváért” megjegyzéssel lehet eljuttatni 2006. január 31-ig a Győr-Soproni Evangélikus Egyházme- gyei Pénztár 11737007-20042691 számlaszámára.



Választás – kampány nélkül?!

Az Evangelikus Közöny legfrissebb számában megjelent a zsinat által elfogadott, módosított választási törvény, és ezzel tulajdonképpen kezdetét vette az általános egyházi tisztújítás közel egyéves folyamata. Hasonlót már átélünk 2000-ban, hiszen az 1991 és 1997 között működő zsinat alkotta meg azt a törvényt, amely bevezette egyházunkban a hatéves ciklusokat.

A cél kettős. Egyrészt a stabilitás: a tisztségviselők megválasztása a ciklust megelőző esztendőben történik egységesen, a gyülekezetektől az országos szintig, és megbízhatóságuk hat évre szól. A másik cél a garantált megújulás, a változtatás lehetősége, illetve szinte kötelezettsége. 2006-ban tehát a 2007–2012-es ciklusra választunk presbitereket, felügyelőket, bizottságokat, testületeket.

Talán azért is van máris inkább választási hangulat az egyházban, mint volt hat évvel ezelőtt, mert úgy esett, hogy egy püspökválasztás – amely valójában független a választási ciklustól – előzi meg a folyamatot. De feltehetőleg még inkább szerepet játszik ebben az a tény, hogy 2006 tavaszán parlamenti, őszén pedig önkormányzati választások lesznek, azaz a társadalomban is választási év elé nézünk. Többen felvetették, hogy ez nem szerencsés, a közismerten túlzottan is kielezgett politikai vetélkedés hangulata átragadhat az egyházra is. Bizonyosan így van ez, de talán a fordított hatás is feltételezhető: a testvéri szeretetben lezajló egyházi választások mintául szolgálhatnak. Voltak az egyházban is már – bizonyára lesznek is – nem egyházas jellegű választások. Önmagában az a körülmény, hogy az egyházban nem pártok küzdenek egymással – bár néha van ilyen érzésünk is –, nem biztosíték a kulturált viselkedésre. Mindenesetre biztató lehet – mivel az egyházban hatévesek, a világban pedig négyévesek a választási ciklusok –, hogy legközelebb csak tizenkét év múlva, tehát 2018-ban esik egybe a két esemény.

Nem lenne helyes, ha a politikai választások tényleg arra használnánk fel, hogy mintegy negatívumként jellemezzük őket, hozzájuk hasonlítva a „bezzeg pozitív” egyházi választásokat. Sokkal inkább fontos örülnünk a kedvező párhuzamosságoknak: annak, hogy a társadalomban és az egyházban egyaránt jó, demokratikus törvények irányítják a folyamatot, teszik lehetővé, hogy a polgárok többségi akarata érvényesüljön. Más kérdés, hogy senki nem boldog, amikor kiderül, hogy az általa jónak tartott, támogatott program, értékrend nem nyert többséget. Bizony ez a demokrácia hátulütője. Az egyházban is – a választásoktól eltekintve is – számosan nehezen élik meg a diktatúra évtizedeiben vágyott pluralizmust.

Ez többek között a közelmúltbeli felügyelői konferencián, a sajtóról szóló vitában derült ki. Már az is némi ellenállást váltott ki, hogy a lapszerkesztői felfogás tág ölelésű, azaz – főleg a horizontális síkra tartozó, így a szociális kérdésekben – többféle nézetnek helyet ad. Többen igényelték, hogy ilyenkor azért legalább egyidejűleg, a vitatható felfogás mellett jelenjen meg az egyház tanítása is. Ennél sarkosabb vélekedés is elhangzott – valljuk be: nem teljesen alaptalannul, gondolva a világi médiumok (kereskedelmi rádiók, tévék) egynemű műsorára. Eszerint agymosott a népünk, nem bízható rá a döntés, igenis meg kell mondani, hogy mi a jó, és mi a rossz. Magam az autonómia és a megharcolt hit talaján állva mégiscsak az egyén felelősségét emeltem ki, azt tapasztalva – farsori diákéveimben, az egyházi ébredésben és a társadalomban egyaránt –, hogy csak ezen az úton válik tartóssá, tehervállóvá a Krisztus ügye iránti elkötelezettség.

Választási hangulat is volt a felügye-

lők konferenciáján; ha úgy tetszik, megkezdődött a kampány. Az egyházi választás klasszikusan emberi, demokratikus, mert személyekre irányul. Nem pártok, nem személytelen listák, hanem emberek igénylik a támogatást, vállalják a megmérettetést.

Mindenkinek, aki az előző ciklusban bármilyen tisztséget viselt, önmagán, önmaga vizsgálatán kell kezdenie a kampányt. Megtett-e mindent, ami elvárható volt tőle, amiért hat évvel ezelőtt megválasztották? Jó lelkiismerettel vállalhatja-e ismét a jelölést, ha bizalmat kap, vagy jobb, ha alkalmasabb ember tölti be a posztot? Az is erősíti az egyházi választások demokratikus jellegét, hogy az elérhető pozíciók, tisztségek nem járnak fizetéssel. A gyülekezeti presbiterektől az egyházkerületi és országos felügyelőig, tisztségviselőig mindenki – ha tisztességesen látja el feladatát – inkább (a szó materiális értelmében) áldozatot hoz, idejét, energiáját adva a teendőkhöz. Mégis örvendtes, hogy vannak, akik vállalják a szolgálatot, mert ez tartalmat ad az életüknek, következnek a hitükből.

Az egyházi kampány azt jelenti, hogy a gyülekezetekben, az egyházmegyékben, az egyházkerületekben és országos szinten az arra illetékes jelölőbizottságok széles körűen tájékozódnak, gyűjtik a jelöléseket, konzultálnak a jelöltekkel, míg végül javaslatuk alapján az arra illetékes közgyűlés vagy – bizonyos tisztségek esetében – maguk a gyülekezetek eljutnak a választási döntéshöz.

Fontos, hogy mindez ne néhány ember ügye legyen. Ahogy mondani szokták, rossz gyakorlat, amikor a lelkész választja a presbitériumot, a felügyelőt. Persze a lelkész álláspontja igen fontos, kölcsönös egészséges magatartással kialakítható a jó egyensúly. De minden szinten hasonló a helyzet. Jó, ha egy tisztség betöltésekor az alkalmasság, az elvárható teljesítmény a meghatározó szempont.

Érdekesen és határozottan kapott hangot a felügyelői konferencián a kedvezőtlen adat: ahhoz képest, hogy gyülekezetünkben az aktív tagok több mint háromnegyede nő, igen kevesen kapnak helyet a választott testületekben. Pedig például a kisszámú gyülekezeti és egyházmegyei felügyelőknő kitűnő munkája is erősíti, hogy sok tartalék van még a női tisztségviselők megválasztásában. Gondolom, nem lenne helyes, ha kvótákat vezetnénk be – egyházi szervezetben is van erre példa –, hogy hány nőnek kell lennie az Országos Presbitériumban vagy a közgyűlésben. De jó lenne, ha a választók, illetve már a jelölők bölcsesége eljutna ideig!

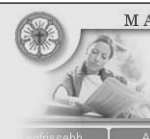
Hasonlóan fontos tendencia kell, hogy legyen a fiatalítás. Ez nem szöveg. A diktatúra megtörte a nemzedékváltás természetes rendjét. A lelkészknél is hiányzik a megfelelő létszámú középnemzedék, az egészségesnél több feladat jut egy-egy személyre. Hasonló a helyzet a nem lelkészek esetében is. Egyaránt fontos a meglévő értékekkel való okos gazdálkodás és a tehetséges, alkalmas, elkötelezett fiatalok csatasorba állítása. Azért is, hogy az idős nemzedék tagjaitól átvehessék a használható tapasztalatokat.

Az új ciklus országos szinten új vezetési modellt is jelent. Rendszeresen – legalább évente nyolcszor – ülésező Országos Presbitériumot, a zsinati jogalkotás feladatát is átvevő Országos Közgyűlést. Ez is serkentőleg kell, hogy hasson mindnyájunkra.

A választási folyamat – emberi oldalról nézve – mindig magában hordozza a megújulást, a friss szél lehetőségét. Adventben jölesik írni erről, remélve, hogy az emberi törekvések találkoznak az áldó isteni szándékkal.

FRENKL RÓBERT

LAPUNK OLVASHATÓ A VILÁGHÁLÓN IS A WWW.EVELET.HU CÍMEN.



Nem a győzelem volt a fontos

► Sajátos sporteseménynek adott helyet advent harmadik hetének szombatján az angyalföldi Elektromos Sportcsarnok. Másodszor rendezték meg az Adventi Kupa elnevezésű kispályás, jótékonyági labdarúgó tornát a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) szervezésében. A bíró sporttárs még a Vörösvári úti dugóban telenkedett, amikor Molnár József, az MKDSZ ügyvezetője, a Budavári Önkormányzat alpolgármestere megnyitotta a tornát.

Igazi karácsonyi ajándék lehetett ez a találkozó mind a játékosok, mind a futballszerető közönség számára: a szép összjátékunk és a látványos megoldásoknak köszönhetően mindkét félnek hamar megjött a hangja. A szervezők azokra is gondoltak, akik ennek ellenére nem hallhatták őket: a labdarúgó torna alatt gyűjtést szerveztek az Effata Alapítvány hallássérült fiataljainak karácsonyi ajándékára. A legértékesebb adomány az a focilabda lesz, amelyet a torna játékosai – az MKDSZ, a katolikus Napsugár

tanás után Gyetván elé került, aki azonnal értékesítette a ziccert. A Barátok közt című tévésorozatról ismert színész ezután is jól helyezkedett, és leleményes „háromszögezéssel” a sípszóig tovább folytatta a gólgólyártást (0 : 3). A fordulás után egy jobbról élesen belőtt labda rezegettette meg belülről a hálót (0 : 4), amikor jött a válasz: Bedecs három színészt kicselezve a jobb szélen érkező Kutyejnek passzolta a játékszert; számára ekkor már csak a kapus „köténye alatt” volt némi hely... (1 : 4) A gólról a színészek gyorsan kettővel feleltek (1 : 6), majd Bedecs egy tízméteres lövéssel szépített (2 : 6). A hármas sípszó elhangzása előtt közvetlenül egy kis időre még szétnyílt a lelkészek védelme (2 : 7).

Evangélikus lelkészek – MKDSZ (1 : 6)

Lendületesen kezdett a csapatunk: másodpercek leforgása alatt négy kapura lövést, több dzsungelharcot és egy római pózban elfekvő kapust könyvelhettek el, mégis a kelenföldi Petri becsúzásának volt köszönhető a vezetés a negyedik percben (1 : 0). Az előny azonban meglephette a csapatot, mert kisvártatva



Fent: Bedecs András (teológushallgató), Solymár Péter Tamás (Újpest), Péter Zoltán (Cegléd), Kutyej Pál (Békéscsaba), Szpisák Attila (budapesti szlovák gyülekezet); lent: Welter Gábor (teológushallgató), Kende K. Péter (Pestújhely), Petri Gábor (teológushallgató, Kelenföld).

SC, a színészválogatott, a református lelkészek és nem utolsósorban az evangélikus lelkészek csapatának tagjai – elláttak a kézjegyükkel.

A torna végén a három győzelemmel és egy vereséggel záró házizagda, az MKDSZ-csapat emelhette a magasba a kupát. A második helyezett, a színészválogatott a győztes együttessel azonos pontot szerzett, a jobb gólkülönbség döntött a kereszténydemokraták javára. A díjakat Harach Péter, az MKDSZ elnöke, az Országgyűlés alelnöke adta át.

Az alábbiakban dióhéjban összefoglaljuk az evangélikus válogatott mérkőzéseinek történetét.

Evangélikus lelkészek – Napsugár SC (0 : 2)

Válogatottunk bemutatkozó mérkőzésén először a békéscsabai Kutyej hívta fel magára a figyelmet a baloldalon, majd a katolikus csapat két távoli próbálkozása következett. A negyedik percben egy kemény összecsapás után Kende húzódos sérülését figyeltük aggodalommal a lelátóról. Az első gólról a hetedik percig kellett várni, ekkor sikerült ugyanis „az atyáknak” jobbról kihagyhatatlanul tisztára játszaniuk a helyzetet (0 : 1). A hátralevő időben az evangélikus kapufa és egy bizonytalan hazaadásos fejcsorította a kedélyeket. A második félidő elején Szpisák kapus spárgázása és a kapufa rendíthetlensége zárta – tökéletesen együttműködve – a szöveget, a harmadik percben pedig Bedecs indítása után Kende előtt tűnt fel az egyenlítés lehetősége. A meccset végül egy eladott evangélikus labda döntötte el a nyolcadik percben (0 : 2).

Evangélikus lelkészek – színészválogatott (2 : 7)

A gólzáporos találkozó első találatát Eperjes bedobását követte; a labda lepat-

„a szövetség” egy leheletfinom kapufás megoldással, illetve egy tízméteres bombalövessel fordítani tudott (1 : 2). Az első félidőhöz köthető még a torna fair play szituációja: a hetesen labdával a kezében túlcsozó evangélikus kapus ellen jogosan megítélt közvetett szabadrúgást nem akarták gólrá váltani a kereszténydemokrata csatárok. Nem így a maradék játékidőben: a szemfülességet, egy „félpályás bikát” és egy rossz felszabadítást sikerült góllá érlelniük (1 : 5). Záró momentumként Kende védő és Szpisák kapus ellenirányú mozdulatából adódott a végeredmény (1 : 6).

Evangélikus lelkészek – református lelkészek (1 : 3)

Még csak kóstolhatta egymást a két csapat, amikor a védőtől szépen ellépő Petri lövésével megtornáztatta a kapust. A válaszra sem kellett sokat várni, a református gólkirály ívelt kapáslövése saját térfeléről a kapufa felső léccén csattant, mintegy félreérthetetlenül téve: protészans rangadórol van szó. A hatodik percben a labda „cédruai magányában” találta Weltert, így nyugodtan helyezhetett a kapu bal felső sarkába (1 : 0). Feltétlenül meg kell említeni még Kutyej teljesítményét, aki csodálatos balra bólintásával szerette volna emlékeztetni a találkozót. A szünet után „mindenki megkereste az embert”, nem csoda hát, hogy felgyorsult a játék, és „szétszakadt a pálya”. Kontrák és helyzetek következtek mindkét oldalon, amelyekből végül technikás református testvéreink kerekedtek ki győztesen (1 : 3).

További eredmények: színészválogatott – református lelkészek: 1 : 5; református lelkészek – Napsugár SC: 0 : 0; Napsugár SC – színészválogatott: 0 : 2; színészválogatott – MKDSZ: 4 : 2; MKDSZ – református lelkészek: 1 : 0; MKDSZ – Napsugár SC: 4 : 1.

■ SOLYMOS TAMÁS

A Gaudium et spes – negyven év távlatából

A Magyar Katolikus Egyház negyven esztendeje befejeződött egyetemes zsinatának, a II. vatikáni zsinatnak (1962–1965) talán a legismertebb és az egyik legfontosabb okmány a *Gaudium et spes* kezdetű zsinati dokumentum (a továbbiakban GS), amely a *Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban* címet viseli. A zsinati atyák nagy többséggel a 4. ülészak (1965. szeptember 14-től december 8-ig) utolsó előtti napján fogadták el az előterjesztést.

A terjedelmes irat két szakaszra bontva elemzi az egyház és a mai világ viszonyát. Az első rész az emberi személy méltóságával, az ember tevékenységével, az emberek közösségével és az egyház feladataival foglalkozik. A második rész a házasság és a család, a kultúra, a gazdasági és politikai élet, illetve a béke és a háború kérdéseit tekinteti át. Ezek közül csak azokat a témaköröket érintjük, amelyek a mű katechetikai jelentőségének a vizsgálatához elengedhetetlenül szükségesek.

A társadalmi rendben bekövetkező változásokat érintve a dokumentum megjegyzi, hogy az emberek között létrejövő kapcsolatok sokasodnak, a szocializáció is újakat hoz magával, de ez nem jelenti azt, hogy „a personalizációt, a személyi érettségét és az igazán személyes kapcsolatokat mindig segítené”. (GS 6)

A zsinat a test és a lélek egységének szemléli az embert, aki „testi mivoltánál fogva magába gyűjti az anyagi világ elemeit, melyek általa érik el céljukat, és eme-

lik föl hangjukat a Teremtő szabad dicsőretére”. (GS 14) A lelkiismeret méltósága kapcsán megjegyzi a konstitúció, hogy ezt Isten törvény formában az ember szívébe írta, s a lelkiismeret szavának kell engedelmessé válnia, mivel ebben áll az ember méltósága, és e szerint ítéltetik meg. „A lelkiismeret az ember legrajtatott magva és szentélye, ahol egyedül van Istennel, akinek szava visszhangzik bensőjében. Lelkiismeretében ismeri föl csodálatos módon azt a törvényt, melyet Isten és a felebarát szeretetével teljesít.” (GS 16)

A halál misztériumáról szóló részben gyönyörű mondatokat tárnak elénk a zsinati atyák. „Az örökkévalóság magában hordozott magva, mivel nem vezethető vissza a pusztá anyagra, föllázad a halál ellen. A technika összes, mégoly hasznos próbálkozása sem képes csillapítani az ember szorongását: a testi élet meghosszabbítása ugyanis nem elégítheti ki annak a másik életnek a vágyát, mely kitörőhözhatlenül ott van az ember szívében.” (GS 18) A munka hangsúlyozza, hogy a fiatalokat – származzanak bármely rétegből is – úgy kell nevelni, hogy nagylelkű nőkké és férfiakká váljanak, ne csak művelt emberek legyenek. (GS 31) A krisztusi üzenet nem teszi az embereket közönyössé a sorstársaik iránt, épp ellenkezőleg: kötelezi őket, hogy a világ javára munkálkodjanak. (GS 34)

A házasság és a család méltósága megbecsülésének leírása során az irat ki-

tér arra, hogy ez nem mindenütt ragyog egyforma fényvel; a hitvesi szerelmet megszentelteti az önzés, a hedonizmus és a meg nem engedett fogamzástól. Kiemeli ezen intézmények szent voltát, leszögezi, hogy a házasságnak és a hitvesi szerelemnek a gyermek nemzése és nevelése a természetes – de nem egyedüli és kizárólagos – célja. „A házastársak az emberi élet továbbadásának és fölnevelésének feladatában, amit sajátos küldetésüknek kell tekinteni, a teremtő Isten szeretetének munkatársaiként s mintegy tolmácsaiként ismerik meg magukat.” A házassági szövetség révén a felek bensőséges egysége megkívánja a házastársak teljes hűségét. A dokumentum felhívja a figyelmet arra, hogy „a házasság megmarad mint teljes életközösség, s megőrzzi értékét és fölbonthatatlanságát” az áhított gyermekáldás hiányában is. Az okmány a következő sorokban az élet fogantatástól való védelmezésének sarkalatos kötelezettségét emeli ki, és a családi törődés szükségességét helyezi előtérbe. (GS 47–52)

A rövid áttekintés után elmondhatjuk, hogy katechetikai szempontból is kiemelkedő fontosságú a zsinati konstitúció, mivel negyven éve állandó mondanivalója a jelenre és a jövőre nézve is hasznos tanácsokkal, instrukciókkal szolgál, iránytűként mutat az egyháznak – s minden jóakarátú embernek – a mai világban.

■ BÓKA ZSOLT

Papgyerek-találkozó

A német kancellár fogadta az amerikai külügyminisztert

A '60-as, '70-es években nem volt szabad egyházi ifjúsági konferenciákat tartani, ezért aztán leleményes lelkészek elhatározták, hogy úgynevezett papgyerek-találkozó keretében gyűjtenek össze egy-két tucat fiatalat. Nekünk, akik az iskolában többé-kevésbé megbélyegzettnek számítottunk szüleink foglalkozása miatt, talán némi bizottságot és bátorítást jelentett ez a közösség. Örvedetes, hogy a legutóbbi időben – jöhet ma már aligha éli meg bárki is hátrányként, hogy édesapj, édesanyja lelkész – ismét rendeznek ilyen együttléteket.



A héten Berlinben egy sajátos papgyerek-találkozóra került sor. Angela Merkel, Németország új kancellárja hivatalos látogatáson fogadta Condoleezza Rice-t, az Amerikai Egyesült Államok külügyminiszterét. Éppen egyidősek: mindketten 1954-ben születtek. Ezenkívül nemcsak az a közös bennük, hogy nőként kerül-

tek magas tisztségbe, hanem az is, hogy mindketten papi családból származnak. Merkel kancellár édesapja evangélikus, Rice külügyminiszter pedig presbiteriánus (református) lelkész volt.

A hírgyűnöségi tudósítások nem térnek ki arra, hogy miután a világ két legbefolyásosabb politikussal asszonya hosszasan tárgyalt egyebek mellett a terrorizmus elleni összefogásról, kötetlen beszélgetés keretében felelevenítette volna egy-egy, a parókián átélt élményét. A feszes protokoll aligha enged teret az ilyen személyességnek. Pedig ta-

dén, édesdeden. Válaszul a német kancellár azt mesélhette el, hogy az '50-es években talán csak egy lelkész lehetett képes arra, hogy az akkori Nyugat-Németországból tudatos döntéssel az NDK-ba települjön át. Édesapja azzal a meggyőződéssel költözött ugyanis Hamburgból Brandenburg tartományba, hogy lelkipásztorként éppen a szovjet megszállási övezetben van rá szükség. Így került a család a templini parókiára. Merkel azt mondhatta: „Büszke vagyok a papámról! A berlini fal felépítésének napján – amelyet egyetlenegy, vasárnapi virradó éjszaka húztak fel – nagyon bátran prédikált. Magam persze csak arra emlékszem – hétéves voltam akkor –, hogy mindenki sírt a templomban...” Az amerikai külügyminiszter pedig azt az 1963-as esetet mesélhette el, amikor templomukban robbantás zaja zavarta meg a hívek áhítatát. Kiderült, hogy a szomszédos baptista templomra dobtak kézigránátot; ennek következtében négyen meghaltak. Rice kedves kis barátnője is. Alabama államban a rasszizmus akkor még igencsak általános volt.

Beszélgettek-e így ők ketten? Két papgyerek, aki szünetes karriert futott ugyan be, de lélekben talán még most is gyermekkorra parókiáján él.

Nem tudhatom, de szeretném hinni. Mert akkor talán a világ is megtapasztal valamit ama paplakok békéjéből. Talán Berlinben is visszhangzik a Templinben énekelt korál, és Washingtonban is elhallatszik a kis alabamai templom harangjának szava...

■ FABINY TAMÁS

Hitéről vallott Orbán címmel számolt be a Magyar Nemzet arról, hogy Balás Béla kaposvári megyés püspök adventi beszélgetésre hívta meg a volt miniszterelnököt, a Fidesz elnökét. A kaposvári Nagyboldogasszony Katolikus Általános Iskola és Gimnázium tornatermét zsúfolásig megtöltő hallgatóságot Orbán Viktor december 7-én így köszöntötte: „Jó estét, lehet, hogy a kampány előtti utolsó eseménynek vagyunk a szereplői.” A Fidesz elnöke elmondta, hogy keresztény családban nevelkedett, nem kapott vallásos nevelést, és hosszú utat tett meg, míg kimondhatta, hogy hívő, keresztény ember. „Tudom, amikor nem figyeltem rá, akkor is velem volt az Isten” – mondta a volt kormányfő.

► MN/MK

A Világkereskedelmi Szervezet (World Trade Organization, WTO) konferenciát tart december 13. és 18. között Hongkongban. A tanácskozással a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) megfigyelőt küld. A szervezetet az LVSZ Nemzetközi Ügyek és Emberi Jogok Irodájának (BIAMR) egyik munkatársnője képviseli. Az LVSZ ezeken a megbeszéléseken azért kíván jelen lenni, hogy informálhassa a tagegyházait az itt folyó tárgyalásokról. A hongkongi WTO-konferencia számos témája közül az LVSZ három kérdésre koncentrált: a mezőgazdaság és a szubvenciók, a szolgáltatások kérdésköre és a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogok üzleti aspektusai, valamint a közegészségügy.

► <http://www.lutheranworld.org>

A muzsika szárnyain

Szeretem a karácsonyi zenés áhítatokat. S hogy ezzel nem vagyok egyedül, bizonyítja, hogy ezekre az esti alkalmakra többnyire szépszámu hallgatóság szokott összegyűlni, amelynek tagjai közösségben, mégis csendes, meghitt magányba burkolózva hallgatják a felcsendülő muzsikát. A zene nemcsak a tempomot tölti be, de átjárja a hallgatók szívét is. Elgondolkodtat és gyönyörködte, tisztít és felemel.

Nem tudom, ki és hogyan vizsgálta a zene fiziológiai hatását, s hogy sikerült-e bizonyítani, de egészen biztosan gyógyít, megnyugtat, és pozitív energiákkal tölt fel. Sőt számomra az sem kétséges, hogy zene segítségével, a zene szárnyain kerülhetünk leginkább közel Urunkhoz, s így tudunk a legkövetlenebbül találkozni vele. A hangok olyan közeget tudnak létrehozni, amely szinte kínálja a közelséget, amelytől megkönnyebbül a lélek, és szinte tapinthatóvá válik a szeretet.

Luther Mártonról – aki, mint az köztudott, képzett zenész volt – származik az a gondolat, mely szerint az ördög sok mindent tud, sok mindenre van hatással, és valóban sokat árthat, egyet azonban egészen biztosan nem tud. Nem tud zenélni, nem tud énekelni. S ez a gondolat nemcsak azért érdekes, mert szemlélteti nagy reformátorunknak a zenéről való vélekedését, és bepillantást enged a kor gondolkodásmódjába, hanem azért is, mert megtapasztalhatóan igaz. Ahol zene van, ott visszaszorul a gonosz; a muzsika segít elsimítani a bajokat, vigasztal és reményt ad.

Az sem lehet véletlen, hogy amikor az elmúlt rendszerben fiatal kora miatt „csak” életfogytiglanra ítélt bűnözőt nemrégiben feltételelesen szabadlábra helyezték, megtért, s keresztényként lépett ki a börtönből. Az egykor nagy sajtónyilvánosságot kapott ügy „föszereplője” így nyilatkozott: az elmúlt évek számára talán legfontosabb eseménye az

volt, hogy megtanult orgonálni. Azóta ebben leli örömét, és szabad emberként is e hangszer mellett szeretne szolgálni. Neki, a gyilkosnak (is) a zene nyitotta fel a szemét, az Urat dicsőítő hangok mutatták meg számára a kivezető utat.

Az adventi zenés áhítatoknak különös hangulatuk van. Talán a kinti sötétség és hideg, talán a gyertyák fénye, netán az olvadó viasz illata teszi, hogy semmivel össze nem vehető légkört tudnak teremteni a félhomályos templomban felcsendülő dallamok.

Csak biztatni tudok mindenkit, hogy ha teheti, menjen, és vegyen részt ezeken a – már egyre több helyen megrendezendő – zenei alkalmakon. Mert a karácsony – lényegét tekintve – e nélkül is kétségkívül ugyanaz marad, ám számunkra mégis változást hozhat a zene. Derűsebben, felkészültebb lélekkel várhatjuk, élhetjük át Megváltónk születésének ünnepét.

■ GYARMATI GÁBOR

Kaláka karácsonyra

Népdalok és megzenésített versek CD-n

Karácsonyi süteménysütéshez, a közös szentesti családi vacsorához is remekül illik a Kaláka legújabb, *Karácsonyi Kaláka* címet viselő albuma – arról nem is beszélve, hogy remek ajándékötlet. Az együttes először tizenhét esztendővel ezelőtt „kopogtatott be” karácsonyi dalaival templomok, színházak, iskolák és koncerttermek ajtaján. A most megjelent, öt dalt tartalmazó cédé az 1974-ben kiadott *Szabad-e bejönni ide betlehemmel?* című, nagy sikerű zenés könyv méltó folytatása.

Már az első – a Megváltó születéséről hírt adó – szám megalapozhatja az ünnep hangulatát (*A kis Jézus megszületett, örvendjünk!*). Vidámabb csengésű a *Három királyok* című szerzemény, amelynek hallgatása közben ki-kí szinte maga előtt láthatja a jászolhoz siető napkeleti bölcseket. A korongon akad egy „evangelikus fül számára” különösen is kedves feldolgozás, amely énekeskönyvünk 161. énekére („Ím, jászlad mellett térdelek...”) épít. A dal szövegét Paul Gerhardt (1607–1676) írta, eredeti zenéjét pedig Johann Sebastian Bach (1685–1750) szerezte. A magyar fordítást Túrmezei Erzsébetnek (1912–2000) köszönhetjük.

Szomorúan szép *Az Isten háta mögött* című zenei kompozíció. Kányádi Sándor

versének feldolgozása a szeretet ünnepeinek közeleddel azokra irányítja a figyelmet, akik „az Isten háta mögött” lakoznak. A korong különlegessége a négy új szám mellett egy régi, 1974-ben



készült felvétel (*Halold pajtás, új hímondás*). A számban megszólal egy érdekes hangú fafúvós hangszer, a zurna is.

A népdalokat, megzenésített verseket tartalmazó korongnak csupán egyetlen hiányossága van: túlságosan rövid... ■ G. Zs.

A *Karácsonyi Kaláka* című CD megvásárolható a Luther Kiadó könyvesboltjában is (1085 Budapest, Üllői út 24.) 1600 forintos áron.

A náciizmus ezoterikus forrásai

Mostanában sok szó esik ezoterikus tanokról, különös, csak a kiválasztottak számára érhető hagyományokról. Maga a görög szó, az *ezoteria* jelentése is „belső, azaz csak a beavatottak számára való”, ezzel is utalva a titkosságra, kevesek általi használatára. Az ókorban és az egész középkoron át bizonyos megállapításokat, tanokat, szabályokat csak a beavatottakkal közöltek mestereik, mint a kívülállólóktól féltve őrzött titkokat. Később háttérbe szorultak ezek az irányzatok, de teljesen soha nem enyésztek el.

Újabb ismereteink valószínűsítik, hogy a náci ideológiának volt valamiféle misztikus „titkos tanítása”, amelyet a különböző szintű vezetők különböző mélységben ismertek meg.

Cezary Michalski lengyel kutatónak *A náciizmus ezoterikus forrásai* című, az Európa Könyvkiadó Mérleg sorozatában néhány hete megjelent könyve az európai történelem egy olyan tragikus korszakába vezet el az olvasót, amikor a tanok hatása alatt álló emberek befolyást gyakoroltak milliók sorsára. Nem hagyja figyelmen kívül az előzményeket sem. A 19. század végének általa bemutatott Habsburg-ellenes nagynémet irányzata közvetve hazánkra is hatással bírt, a megvizsgált elméletek gyökerei visszanyúlhatnak Zsigmond király Sárkány-rendjéhez és többször az iszlám Bektasi-közösséghez; az ógermán szimbolika és vallás állandóan felbukkan bennük.

Végtelemül eklektikusak ezek a zavaros tanok, bibliai szövegeket fordítanak ki bennük, Ádámot pigmeusként mutatják be. Némi párhuzamot fedezhetünk fel *Várkonyi Nándor* könyvével, de meg-

nyernek és átalakítanak egyes német szabadkőműves páholyokat is. Talán csak az emberiség addigi zsidó-keresztény kulturális kincsének és hagyományának teljes elutasítása a közös bennük. Mégis, az első világháború utáni zűrzavarban politikai tényezővé válnak, és tért nyerhetnek ezek az irányzatok. Kurt Eisner müncheni köztársasága ellen a zsidó vezetők nagy száma a fő vádjuk (gondoljunk a korabeli magyar forradalomra!), de az őt meggyilkoló Anton von Arco Valley is zsidó származású volt.

Michalski sok életrajzi momentumot árul el a náci idők fő- és mellékszereplőiről, például Goebbels ifjúkori kommunista szimpátiájáról, a csirketenyésztő vég-

zettségű Himmler terveiről, az SS lovagrendde szervezéséről, amely meglehetősen történelmietlenül élesen keresztényellenes is lett volna. Vörös fonalként vonul végig ezeken a szerző által felvázolt ideológiákon bizonyos szimpátia a Kelet iránt, főképpen az indiai árákkal – akikről a horogkeresztet is kölcsönözték –, a tibeti lámákkal, japán samurájokkal és változatos formákban a mozlim vallással. Még II. Vilmos is gondolkodott a Mahá mítoszának felhasználásáról; az SA és az SS bevalottan utalt a janicsár alakulatokra mint elődre. Nevelési jelmondatukat a fentebb említett Bektasi-sektától vették át: „Olyan légy a vezéred kezében, mint a holttest a hullamosóban.”

A szerző megmutatja az okkultizmus modern államban teljesen szokatlan, erőteljes hatását a Harmadik Birodalom vezetésére, a felelevenített ősi ceremóniák háttérét és az egész felépítmény mélysegesen kultúraellenes voltát, az általuk oly szívesen hivatkozott Európa humanista hagyományainak mélyseges tagadását. Állításait adatok és események sorával támasztja alá, olvasmányossá téve a nem túl terjedelmes művet. Sokat segít ebben a Függelék, amely eredeti idézetekkel érzékelteti, mi várt volna a világra a náciál által elképzelt jövőben.

Napjainkban, amikor az ezoterikus irodalom annyira elterjedt, különösen ajánlott Michalski művének elolvasása.

■ RÓBERT PÉTER

Cezary Michalski: *A náciizmus ezoterikus forrásai*. Európa Könyvkiadó, Mérleg sorozat, Budapest, 2005. Ára 1400 forint.



Ördögűzés Emily Rose üdvéért

Ahogy a moziplakáton megláttam a műfajjelölést: „amerikai horrorfilm”, még inkább korhóltam magam meg gondolatlanságomért, hogy engedtem a szerkesztő kérésének: írjak kritikát a legújabb ördögűzéses filmről.

A sztori szerint egy kollégiumi éjszakai sitty-sutt, megszáll az ördög egy diáklányt. Előbb kórházban kezelik epilepsziával, majd pszichés zavarokkal – sikertelenül. Ekkor fordul Emily és családja egyházközségük papjához, hogy – érseki engedéllyel – végezze el az ördögűzés hivatalos egyházi szertartását. A gonosz most is erősebbnek bizonyul, úgy, mint a legtöbb ilyen művi történetben. Emily belepusztul a beavatkozásba, illetve a sikertelenségbe.

Teológiai szempontból kifejezetten bizarr, hogy előzőleg egy sötét éjszakán megjelenik a lánynak Szűz Mária is, aki felvilágosítja Emilyt küldetéséről. Kinyilatkoztatja, hogy materializmusba fulladó korunk emberének szüksége van olyan bizonyítékra, mint ami vele történik, hogy higgyenek az emberek a túlvilágban, a láthatatlan szellemvilágban. Láss csodát, micsoda fordulat, a meg-

szállott egyetemista stigmatizálódik (megjelennek rajta Jézus sebei), és most már a Megváltó szenvedésének külső jegeivel testén, de továbbra is megszállottan hagyja el az árnyékvilágot.

A papot bíróság elé állítják gondatlan emberölés vádjával.

A moziplakáton virít a csapda: „Megtörtént esemény alapján...” Csupán az nem derül ki, hogy mi volt a valóságmag, és mi az alkotók szüleménye. A rendező látszólag ebben a kérdésben és az egész ügyben a nézőre bízta a döntést.

Mindazokkal, akik nem látták a filmet, és eszük ágában sincs, hogy megnézzék, hadd osszam meg néhány régóta fogalmazódó gondolatomat. 1. Mi, keresztények nem az ördögöt látjuk és látatjuk, nem őrá irányul a hitünk. Tudunk róla, ismerjük szándékait, látjuk „patanyomát”, amely hazugság és emberölés (Jn 8,44). 2. Elutasítjuk a Szentírás és a tapasztalat alapján azt az elképzelést és ábrázolást, hogy a sátán bármi-kor, bárkire lecsaphat, és az illető szándéka ellenére megszállna bárkit is. Az ember még bűnbe esett állapotában sem kiszolgáltatott mindenestül a gonosz-

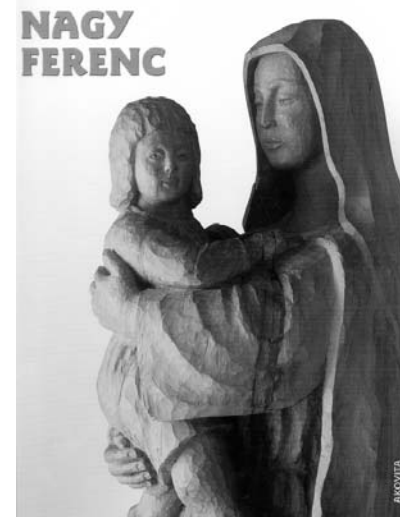
nak. Mindnyájan tapasztaljuk a kísértést, de ahhoz, hogy beköltözzön valakinek a személyiségébe, ajtót kell nyitnia a számára. Ez az ajtó lehet például a kábítószert, sötét zenét, szándékos, súlyos vétkezés és maga a sátánizmus. 3. Hitünk Jézus személyére irányul. Ő az „erősebb”, aki azért jött, hogy lerontsa az ördög munkáját. 4. Ördögűzésnek számít a Jézus nevében és erejével való imádság, de ehhez egyértelmű isteni vezetésre van szükség. Ugyanakkor ebbe a kategóriába tartozik a Szentlélek által való éneklés, Isten dicsőítése, illetve minden Istentől ihletett szó, tett, amelynek következtében a gonosznak távoznia kell: „...a teljes szeretet kiűzi a féltelmet...” (1Jn 4,18) „...álljatok ellen az ördögnek, és elfut tőletek.” (Jak 4,7) 5. Kinek az érdeke, hogy időnként – főleg a nagy amerikai filmgyárból – megtévessző, össze-zavaráó hatások érjék az embereket? 6. Istennek nincs szüksége az ördög segítségére ahhoz, hogy meggyőzze az embereket a „túlvilág” valóságáról. 7. Aki igazán az Úr, azt senki és semmi nem szakíthatja el szeretetétől.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

A tabi fafaragó

A Béres Alapítvány támogatásával jelent meg először Nagy Ferenc fafaragó művésznak – aki az idén október 5-én lett volna 85 éves – a teljes életművét bemutató album. Az alkotó emlékére és tiszteletére született könyvből nem csupán életét, munkásságát ismerhetjük meg, hanem lebilincselő korrajzot is kapunk, melyet irodalmi és kultúrtörténeti kitekintésekkel, versekkel tesz érdekesebb, olvasmányossá a szerző, Kovács Gergelyné. Az albumban Nagy Ferenc több mint száz alkotását Gránitz Miklós mesteri fényképein láthatjuk.

„Nagy Ferenc varázslatos művészetében egy magyar ember és magyar művész annak ad formát, amit számára az otthon, a haza, a hit, a mindennapi küzdelmek jelentenek. Nagy öröm, hogy immár róla szóló könyvből ismerhetjük meg, idézhetjük fel életművét” – írja Mádly Ferenc volt köztársasági elnök az album ajánlójában. S valóban. A könyvet lapozgatva a képek bálmulatba ejtő precizitással, aprólékos műgonddal megfaragott fa-, csont- és gyümölcsmag szobrokat, domborműveket és használati tárgyakat idéznek elének. Az alkotások jól bizonyítják, hogy a művész ugyanúgy otthon volt az egyházi témák megjelenítésében, mint a falusi élet vagy a magyar mondavilág jeleneteinek ábrázolásában. Ahogyan a számos díjjal kitüntetett Nagy Ferenc valotta is művészetéről: „A szobraim bennem vannak. A szívemben, a lelkemben. Magam elé

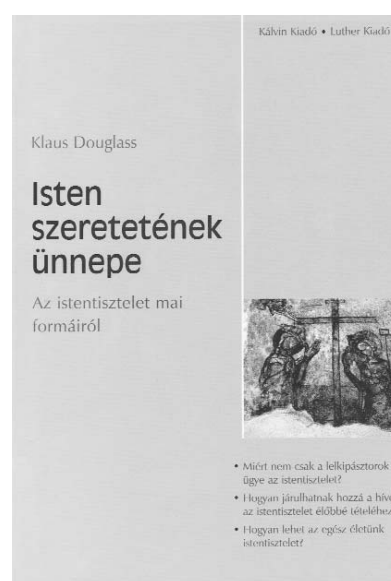


veszem a fát, és látom, érzem benne a lányt gyermekkel a karján, a fiút, aki éppen ázni készül, vagy hallom belőle a siratóasszonyok jajsavát. Belélatom a honfoglalást vagy a betyárvilág fájó szépségét. Mindig szerettem a történelmet, imádtam a mondákat, valahol a szívenben ott vannak a világ szereplői minden fájdalommal, érzéseikkel, bánatukkal, örömmel. Én csak megpróbálok megmutatni másoknak is.”

Nagy Ferenc. Szerkesztette Béres Klára és Steiner Ágota, tervezte Murányi Zsuzsa. Akovita Kft., Budapest, 2005. Ára 7800 forint.

Az istentisztelet mai formáiról

Újabb Douglass-könyv



A Kálvin Kiadó és a Luther Kiadó közös gondozásában megjelent Klaus Douglass *Isten szeretetének ünnepe – Az istentisztelet mai formáiról* című könyve Sághy Balázs fordításában. Néhány kérdés a kötetből:

- Miért nem csak a lelkipásztorok ügye az istentisztelet?
- Hogyan járulhatnak hozzá a hívők az istentisztelet előbbé tételéhez?
- Hogyan lehet az egész életünk istentisztelet?

A könyv ára 1900 Ft. Megvásárolható többek között a Luther Kiadó Üllői úti könyvesboltjában, az adventi könyvvásár keretében – december 1. és 23. között – tíz százalékos kedvezménnyel. A kedvezményes könyvvásárral kapcsolatos tudnivalók az Evangelikus Élet 48. számának 6–7. oldalán található.

Ajándék-kísérő egész évre

Bevallottan elfogult könyvajánló

Milyen a „jó” ajándékkísérő? Igaz, ami igaz, ezen még sohasem gondolkodtam, de amikor kézbe vettem *Bálint Józsefné Nagy Gyöngyi* most megjelent kötetét, és egyik történetet a másik után olvastam, rájöttem. Hát persze!

A jó ajándékkísérő először is személyhez szóló, miközben sokat elárul arról is, aki írta. Bálint Gyöngyi érti és érzi a módját, tudja a titkát annak, hogy miként juttassa el mondanivalóját akár egy ismeretlenhez is a legszemélyesebb hangon, mégsem tolokodóan. Tudom ezt, hiszen pár éve, cinkotai munkatársaként mindig csodáltam, hogyan tud Gyöngyi pár perc alatt kontaktust teremteni az *Evangélikus félóra* adása után fogadva a hallgatói telefonokat az Evangélikus Missziói Központban...



Ahogy a „láthatatlan gyülekezet” tagjaival is azonnal megtalálja a hangot, akképpen most megjelent írásaiban – melyeket a hűségesebb *EvÉlet*-olvasók már ismerhetnek a lap *Élő víz* című rovatából – személyes és megszólító. Mintha csak

nekem írta, pont az én életem bosszantó vagy mulatságos kis hétköznapi eseményei által irányítja a figyelmet valami fontosabbra. S most érkezünk el ahhoz, hogy egy igazi ajándékkísérő kártya mindent elárul a „szerzőjéről”: vagyis e könyv Gyöngyi hitéről, az életét Krisztusra alapozó bizodalmaról.

Másodszor a jó ajándékkísérő szellemes, ötletes, nem pedig sablonos vagy közhelyes. A humor is megengedett, sőt! Az ötvenkét írás mindegyike egy-egy olyan ötletről született, amelyet az élet hozott a szerző elé, s mind egy irányba – Jézusra, a Szentírásra – mutat. Jézust hirdeti, amikor egy csésze forró tea, egy elem, egy csokoládényúl, egy szemtelenül elbújt kulcsomó vagy egy gyapjúpulóver felett megáll, és elgondolkozik. Az ABC-áruházban, rossz buszra szállva, vonaton, nyaraláskor is mindig történik „valami, ami”... Ilyen kis apróságokból kiindulva vezet el olvasóit a lényeghez: ahhoz a Jézushoz, akinek a leghétköznapiabb helyzetben is van mondanivalója. Aki nemcsak az ünnepekkor hajol le hozzánk, hanem a „szürke” hétköznapiakon is ott van, kísér, szeret. Gyöngyi megismerte ezt a Jézust, és mint jó missziós munkatárs (vö. Mk 16,15), továbbadja az örömhírt. Örömmel, hiszen a hitből derű, öröm fakad, amelyet megélni is, átadni is jó!

Végül a jó ajándékkísérő „ismeri” az arányokat: apró, de észrevehető. Nem akar nagyobb lenni, mint az ajándék. A rövid jegyzetek nem terjedelmükkel, hanem tartalmukkal vetetik észre magukat, és ragadnak meg az emlékezetben. Szerzőjük szelíden, halkán, de határozottan tesz bizonyosságot a mi Istentől kapott, feltámadott és élő Ajándékunkról.

■ KÓHÁTI DOROTTYA

Bálint Józsefné: Ajándék-kísérő. Ébredés Alapítvány, Pécel, 2004. Ármegjelölés nélkül.

Negyvenéves keresztény zenekar

Az első magyar keresztény zenekar, az 1965 adventjében alakult Hermons tagjai közül ötven zenéltek újra együtt a pesterzsébeti evangélikus gyülekezet ifjúsági kávéházában. A december 10-i „if coffee-n” a zenészek a negyven évvel ezelőtti kezdetekre tekintettek vissza. A múltat archív magnófelvételek és egy korabeli klip segítségével idézték fel, de élőben is előadtak néhány dalt.

A jó hangulatú esten fellépett még a szügyi Szövetség, valamint a *Large Room* együttes is. Áhítattal *Szabó Vilmos* paksi lelkész szolgált.

Hetilapunk képes összeállítást szeretne megjelentetni a Hermons negyven évéről. Aki szívesen megosztaná másokkal az együttessel fűződő személyes emlékeit, juttassa el írását szerkesztőségünkbe legkésőbb 2006. január 10-ig. Elérhetőségeink: 1085 Budapest, Üllői út 24., fax: 1/486-1195, e-mail: evelet@lutheran.hu.



Az együttes tagjai balról jobbra: Győri János Sámuel, Győri András Timótheus, Fényes János, Győri Péter Dániel és Győri Pál Barnabás

Egy evangélikus polihisztor emlékezete

Döbrentei Gábor-emlékülés a Magyar Tudományos Akadémián

► 1785. december 1-jén a fiatal nagyszőlősi (Veszprém megye) evangélikus lelkésznek, *Döbrentei Lajosnak* megszületett az első fiúgyermek: *Gábor*. A nyitott szellemű, érdeklődő gyermek igen hamar kitűnt kivételes képességeivel; szülei – a későbbi esperes, majd püspökhelyettes édesapa és *Erhard Zsuzsanna*, nagyszőlősi evangélikus lelkészleányból lett édesanya – méltán lehettek rá büszkék. Tanult a pápai református kollégiumban és a soproni evangélikus líceumban. Számos tudományágban képezte magát Wittenbergben és Lipcsében, ügyvéd, tudománysszervező, királyi tanácsos, színházigazgató, nyelvújító és író lett. Ő volt a Magyar Tudós Társaságnak – a mai Akadémia elődjének – az első titoknokja (mai szóval: főtitkára); 1831-től öt éven át töltötte be ezt a posztot. Egyházunk e tudós fiára emlékezve mintegy százfős ünneplő közönség gyűlt össze december 5-én délután az MTA székházának kistermében.

Az ülést *Maróth Miklós* akadémikus, az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának elnöke nyitotta meg. Elsőként *Meskó Attila* akadémikus, az MTA jelenlegi főtitkára emlékezett elődjére *Döbrentei Gábor munkássága és a Magyar Tudományos Akadémia* című előadásában. Életrajzi adatok és a kortársak jellemzéseit által méltatta hivatali elődjét, a 19. század tudós polihisztorát. Az akadémikus rámutatott: „Döbrentei Gábor élete a

mindannyiunk számára példamutató, a haza érdekében fáradhatatlanul munkálkodó” életmű értékeit hordozza. A főtitkár után *Kiss Jenő* akadémikus tartott előadást *Döbrentei Gábor és a magyar nyelv ügye* címmel. Referátumában arról a korról adott áttekintést, amelyben Döbrentei nagy magyar művelődésszervezővé vált. A latinnal és némettel szemben a magyar anyanyelv gyarapítása, ápolása szívügye lett a nyelvújítókat is tehetsé-

ges tudósak, akinek a „magyar nyelv ügyéért folytatott nemes harc” hamar megragadta a lelkét. Talán kevesen tudják, hogy nem egy ma is élő szavunknak, tulajdonnevünknek is ő az „atyja” (például: *illem, dallam, történelem, szinzigazgató, Csillebirc, Pasarét*). Baráti kapcsolatot ápol *Kazinczy Ferencsel, Berzsenyi Dániellel*, és barátja, tanácsadója volt (éppen irodalmi és nyelvi kérdésekben!) a legnagyobb magyarnak, *gróf Széchenyi Istvánnak*. Nevéhez fűződik a *Közhasznú Esmeretek Tára* című lexikon szerkesztése, és mint nyelvemlékeink lelkes kutatója, ő fedezte fel a később róla elnevezett *Döbrentei-kódexet*. 1851-ben, 66 éves korában Budán halt meg.

Döbrentei Gábor „szűkebb hazájából”, szülőföldjéről is többen eljöttek tisztelegni: érkeztek Veszprémből, Badacsonyból, Budapestről és természetesen Somlószlósról (ma már így nevezik Nagyszőlőst), a gyülekezet lelkipásztorának – tehát Döbrentei Lajos lelkész parókus utódjának –, *Polgárdi Sándornak* a vezetésével. Külön szólni kell arról a gazdag tartalmú kötetéről is, amelyet *Polgárdi Sándor* szerkesztett a polihisztor emlékére. (A könyvről ajánló olvasható e cikk alatt. – A szerk.) A könyvet az emlékülés valamennyi résztvevője megkapta ajándékba.

Lapunk kérdésére – hogyan ápolja a somlószlósi gyülekezet Döbrentei Gábor emlékét – a lelkész elmondta: 1995 óta a parókia előtt áll bronz mellszobra, továbbá egy, a millennium évében megnyitott állandó kiállítás tekinthető meg az evangélikus gyülekezeti házban, ahol Döbrentei családfája, szerterágazó életműve könyvek, szemelvények segítségével követhető végig.

Elsőnek lenni különleges, nagy feladat, nehéz, úttörő munka. Az MTA első titoknokja evangélikus tudós volt – ne feledkezzünk meg róla!

■ K. D.



Meskó Attila, Maróth Miklós és Kiss Jenő az akadémiai emlékülésen

Döbrentei Gábor és Somlószlós

A Magyar Tudományos Akadémia első „titoknokára”, a tudós íróra és szerkesztőre négy évvel ezelőtti halálának százötvenedik évfordulója alkalmából emlékezett az utókor, az idén pedig születésének kétszázhuszadik évfordulója ad alkalmat tevékenységének a felelevenítésére. (Az előző alkalomból lapunk 2001. március 25-i számában írtam hosszabb méltatást.)

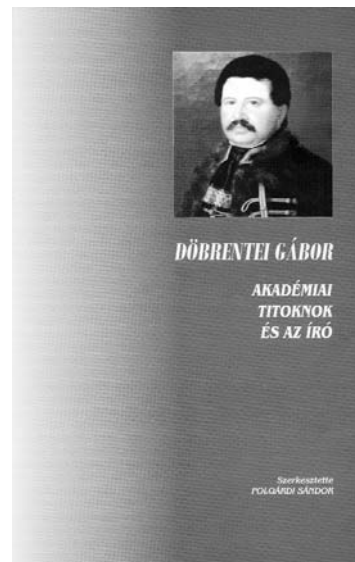
Az emlékidézést szolgálja az a kötet, amely *Polgárdi Sándor* szerkesztésében és a Somlószlósi Evangélikus Egyházközség kiadásában látott napvilágot *Döbrentei Gábor – Akadémiai titoknok és az író* címmel, számos színes képpel és illusztrációval.

A tetszetős kiállítású zsebkönyv részben „a nemzeti becsület képviselőjének”, részben Somlószlós evangélikus múltjának állít emléket. A Döbrentei-rokon *Nagy Sándor* professzor családtörténeti összeállítása mellett a könyv gerincét *Hász-Fehér Katalin* szegedi egyetemi docens tanulmánya, illetve forráskutatáson alapuló kéziratközlése jelenti. A szegedi tudományos munkacsoport a néhány éve elhunyt professzorának, *Csetri Lajosnak* a hagyatékát dolgozza fel. A teljes „Döbrentei-projektum” lehetővé teszi a nagy tudós alakjának és életművének a Kazinczy-örökségként hagyományozódó előítéletek alól felszabaduló értékelését és értelmezését. Kevesen tudják, hogy *Döbrentei Gábor* levelezéséből eddig mintegy ezerhatszáz magyar, német, francia, angol, olasz és latin nyelvű dokumentum gyűlt össze, de ebből csak hatszázötvenet közöltek. A szegedi kutatócsoport mind a levelek, mind a naplók remélte teljes közzétételében támaszkodik a kolozsvári Egyetemi Könyvtár Kézirattárának és az ottani Állami Levéltárnak a gazdag anyagára. *Hász-Fehér Katalin* e kötetben értékes tanulmánya mellett válogatást ad az 1810–1846 közötti Döbrentei-gyűjteményből is.

A kiadványban megtaláljuk továbbá *Meskó Attilának*, az Akadémia jelenlegi főtitkárának a *Döbrentei Gábor és a Magyar Tudományos Akadémia* című írását. A rövid életrajz mellett áttekintést kapunk az intézmény jelenlegi helyzetéről, stratégiájáról, feladatairól és főbb törekvéseiről.

Somlószlós életében fontos és érdekes szerepet tölt be *Fehérvári Károly* középiskolai történelemtanár, aki a hegyközség elnöke és a Somló Borrend nagy-

mestere is egyben. A könyvben publikált egyik írása arról szól, hogy miként maradhatott meg a község evangélikus vallásának az ellenreformáció idején. Másik munkája – érdekes képekkel illusztrálva – a Somló hegy rövid történetéről és borkultúrájáról, többek között „zászlósboráról”, a híres somlói furmintról ad tájékoztatást.



DÖBRENTEI GÁBOR
AKADÉMIAI
TITOKNOK
ÉS AZ ÍRÓ

Döbrentei fél Budapestet ismerte, és ötlet is majd mindenki elkezdve a Fő hercegtől, az alsó osztályokig mindenütt becsülték, csak tudós társai formáltak ligát ellene alig ha nem irigységből, mert Szécsényinek Wesselényinek, Károlinak Telekinek kedves embere volt, és a magas Aristokratia termetét látogatta. – Dvel sétálva nem lehetett haladni minden rodik ember ismerőse volt, és azzal szóba állott

(...) *Döbrentei sok nyelveket beszélt és értett, és jól ért magyarul kívül, nem csak deákul, de németül és franciául is – olaszul, angolul sőt törökül is tudott conversálni Mis Pardoes val Bowringgal levelezett.*

(...) *Társalgása Döbrenteinek nagyon kedves volt, Teleki Josef a tudós társaság Elnöke, annyira szeretett vele lenni, hogy mikor hozzá belépett, meglegedett mosollyal fogadta mindég, örvendve előre barátságos beszélgetésnek. Legkevesebbet társalgott Döbrentei, a stricte tudósokkal, inkább szerette a társalgási termetek látogatni hol nők is jelen voltak, kik szintén örömmel társalogtak Döbrenteivel. Teleki Blancával – ki ne ismerné a jeles Grófnőt? – nem csak sokat volt, de levelezett is – mikor Blancát elfogták Döbrenteinek leveleit megkapták nála, keresték, de már szerencséjére megvolt halva.*

► *Gróf Gyulai Lajos feljegyzései Döbrenteiről – részlet a könyvből*

A könyv számos érdekes életrajzi adattal látja el az olvasót; megtudhatjuk például azt is, hogy Döbrentei Gábort az édesapja, a néhai bakonyszentlászlói, somlószlósi, bobai és végül uraiújfalu lelkész, esperes és püspökhelyettes keresztelte, Pápa és Sopron iskolája nevelte, gazdag tudományos életútja végén pedig *Széki József* pesti lelkész, későbbi püspök búcsúztatta el.

■ DR. FABINY TIBOR

Polgárdi Sándor (szerk.): Döbrentei Gábor – Akadémiai titoknok és az író. Somlószlósi Evangélikus Egyházközség, Floppy 2000 Kft., Pápa, 2005. Ármegjelölés nélkül.

Isten követségében járva

Emlékezés a néhai Zászkaliczky Pálra

► Születésének századik évfordulója alkalmából Fóton ünnepi istentisztelet keretében emlékeztek a gyülekezet tagjai volt lelkészükre, Zászkaliczky Pálra (1905–1962) december 11-én. A zsúfolásig megtelt templomban dr. Fabiny Tibor egyháztörténész személyes emlékeit felelevenítve tekintett vissza az egykori esperes munkásságára. A három fiú egyikének, id. Zászkaliczky Pálnak a prédikációja után leplezték le azt a márványtáblát, amellyel a gyülekezetben szolgáló három lelképásztor-tanítónak és négy lelkésznek állítottak emléket.

Az egyháztörténész az igehirdetőt idézte a hallgatóság elé. Egy olyan lelkész alakja elevenedett meg a gyülekezet előtt, akin keresztül a második világháborút követő ébredés idején sokak jutottak hitre. „Zászkaliczky Pál az egyház Urától nemcsak »lélekmentő dinamizmust« kapott (ahogyan őt egy ízben Keken András Deák téri lelkészünk jellemezte), és nem is csak kiváló hébertudással párosuló bibliafordító készséget, hanem mintegy veleszületett egyházkormányzó és egyházpolitikus vénát” – mondotta az Evangelikus Hittudományi Egyetem nyugalmazott professzora. A beszámolóból kirajzolódott Zászkalicz-

ky Pál életútjának próbás állomásai. Elhangzott, hogy Reök Iván egyetemes felügyelő 1950 márciusában felfüggesztette őt az akkori Pesti Felső Egyházmegye esperesi tisztéből. 1957-ben a hivatalába visszatért Ordass Lajos püspök helyettesének választották meg, 1958 elején azonban lemondásra kényszerítették,



Ifj. Zászkaliczky Pál köszönti nagymamáját, a néhai lelkész feleségét

majd a főtí Mandák Otthon igazgatói tisztétől is megfosztották.

Vállaltan személyesen és a családi kötelék miatt még szubjektívebben, régi fényképeket is felhasználva mutatta be a nagyapát az unoka, ifj. Zászkaliczky Pál. A

jubileum alkalmából a főtí gyülekezet kiadásában most jelent meg az általa szerkesztett, Isten követségében című kötet. A rendhagyó életrajzban a korabeli dokumentumok mellett a lelképásztor felesége, a most kilencvenöt esztendőes Zászkaliczky Pálné, valamint barátai, munkatársai, gyermekei vallanak a lel-

készről, aki 1935-től haláláig parókusként szolgált Fóton.

Az alkalom lezárásaként a jelenlévők a gyülekezeti teremben megnyílt, egy héten át látható kiállítást tekinthették meg.

— GAZDAG —

Nem mindennapi kerekasztal-beszélgetés

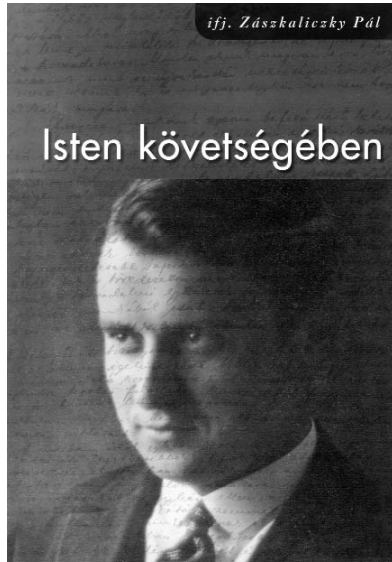
„...olyan kötetet tart kezében a kedves Olvasó, amely az utolsó pontjáig szubjektív.” Ifj. Zászkaliczky Pál írta le ezt a mondatot a nagyapjáról készült, most megjelent könyvének előszavában. E sorok írójának már több olyan életrajzi munkához is volt „szerencséje”, melyet utódok írtak felmenőikről. Valamennyi nagyon objektív és tudományos szeretett volna lenni, de egyiknek sem sikerült. Az Isten követségében című munka szerzője erényt kovácsolt elfogódottságából. Szubjektivitása és rendhagyó szerkesztési módszere nélkül jóval kevesebb lenne ez az életrajz.

A könyv olvasója egy lebilincselően izgalmas kerekasztal-beszélgetésbe csöppen. A beszélgetés résztvevői özevgy Zászkaliczky Pálné, Búth Ernőné, a főtí gyülekezet tagja, Galáth György és Józsa Márton lelkészek, Zalán Frigyes, illetve Ordass Lajos püspök. A beszélgetés fonalát az özevgy vezeti, az ő emlékeit egészítik ki a többiekkel készült interjúrészek, illetve Ordass Lajos visszaemlékezése. Ől azonban az asztalnál még valaki, egy tudós levéltáros, aki feneketlen dossziéjából egyre-másra húzza elő a dokumentumokat: jegyzőkönyveket, hivatalos és magánleveleket. Szerényen meghúzódik a lábjegyzetekben, de érdemes elolvasni megjegyzéseit: kiegészítik, árnyalják, értelmezik az elhangzottakat.

Aki hallott már kerekasztal-beszélgetést, tudja, hogy nem könnyű műfaj. Ha a beszélgetés vezetője nem ügyel, a résztvevők könnyen elbeszélnek egymás mellett, és a legfontosabb dolgok nem hangzanak el. Ennek a beszélgetésnek a „moderátora” – a könyv szerkesztője – jól végezte a dolgát: az életút szigorú kronológiai menetét időnként megtörve egy-egy tematikus részlettel bomlik ki előttünk Zászkaliczky Pál életútja. Nemcsak a néhai főtí esperes életét ismerjük meg, hanem a korról, az országról, evangélikus egyházunkról is nagyon sok mindent megtudunk. A megismerést segítik a kötet végén található válogatott dokumentumok is. Egyháztörténészek számára is nagyon jól használhatóvá teszi a kötetet a pontos jegyzetanyag mellett az igehirdetési alkalmak gyűjteménye, a bibliográfia és a névmutató.

Szeretjük saját korunkat rohanóan, változatosnak és mindennél izgalma-

sabbnak látni. Pedig a huszadik század első hat évtizede, pontosabban az 1905-től 1962-ig terjedő időszak, melyben Zászkaliczky Pál élete zajlott, semmivel sem volt eseménytelenebb, sőt... Világháború, összeomlás, proletárdiktatúra, gazdasági válság, újabb háború, német, majd szovjet megszállás, hamvába holt demokratikus átalakulás, véres diktatúra, forradalom és megtorlás – hogy csak a köztörténet főbb eseményeit említsem. Egyházunkat a megcsonkítás, az ébredés több hulláma, a háború megpróbáltatásai, az államosítás, a politikai terror, az ötvenhatos újrakezdés, majd a visszarendezés évei jellemezték, mind nagyobb és nagyobb függésben az egyre ellenségesebb államhatalomtól és az egyházbomlasztó politikától. A „kerekasztal” mellett felbukkanó püspökök neve megannyi korszakot és irányzatot jelentett egyházunk életében: Raffay Sándor, Ordass Lajos, Túróczy Zoltán, Dezséry László, Vető Lajos, Káldy Zoltán mindnyájan befolyásolták Zászkaliczky Pál sorsát.



Nem olyan kor volt ez, amikor egyirányú, egyértelmű „karrierrek” épülhettek fel. Zászkaliczky Pál is felemelkedés és megaláztatások hosszú sorát élte át. Az életútból most csak két állandó motívumot emelek ki. Teológusként lett az evangélikáció híve, ebben még inkább megerősítette finnországi ösztöndíjas éve. Egyszerre volt kiváló szervezője és nagy hatású igehirdetője is az ébredésnek. Az evangélikációban megismert

barátai és szolgatársai közül sokan eltávolodtak a politika és az egyházpolitika útvesztőjében, ő azonban megmaradt a keskeny úton. Életének másik állandó pontja főtí gyülekezete volt. Zászkaliczky Pál akár az evangélikáció egyik legaktívabb tagja, akár a püspöki feladatokat a gyakorlatban is ellátó püspökhelyettes, akár a lelkészi szolgálatból is eltiltott parókus volt, gyülekezetének tisztelétét és szeretetét maga mellett érezhette. Halála után fia megválasztása érdekében példátlan „polgári engedelmességgel” küzdöttek gyülekezete tagjai.

Egy „szubjektív” könyv ismertetésének végén hadd legyen az ismertető is elfogult, önkényesen felcspontelve két „morszát a kerekasztalról”. Az első: ez az a munka, amelyből a legrészletesebben kiderülnek a Mandák-villa megszerzésének körülményei, illetve egyházi „őstörténete”. Most ismerhettem meg annak a szellemnek az eredetét, amely a villa falait máig áthatja. A másik „morsza” az a levelezés, amelyet Zászkaliczky Pál folytatott a bibliafordító bizottság öszövettségi csoportjának elnökével, Kállay Kálmán debreceni professzossal a bizottságból való eltávolítása után. A levelezés minden sorát áthatja a két tudós kölcsönös megbecsülésen alapuló, őszinte barátsága. Kiderül, hogy Zászkaliczky Pál számára is mennyire fontos volt a sok evangélikációs munka és az egyházpolitikai küzdelmek között a biblikus teológiával való elmélyült foglalkozás. Éppen a tudós Zászkaliczky Pált fejtettük el leginkább, pedig az ő munkájának gyümölcsét naponta olvashatjuk új fordítású bibliánk öszövettségi könyveiben.

A Zászkaliczky Pál születésének századik évfordulóján megjelenő kiadvány az utódok és a főtíak méltó emlékműve a családfő és a gyülekezet lelkésze előtt. A neves főtí lelkész azonban nemcsak családfő és gyülekezetének papja volt, hanem egész egyházának élt. Az életéről szóló könyv is legyen egész egyházunké.

— KERTÉSZ BOTOND

Ifj. Zászkaliczky Pál: Isten követségében. Főtí Evangelikus Egyházközség, Fóta, 2005. A könyv megrendelhető a főtí gyülekezettől (2151 Fóta, Petőfi utca 1.). Ára 1000 Ft + postaköltség.

Tollak, tüllök, koszorúk

Új kiállítás az evangélikus múzeumban

► „Az asszonyi foglalatosságok között fonyás és varrás az ő legkedvesebb munkája, verseinek is nagyobb részét rokkája pergése mellett írta; a szabóknak nem patrónája, mert minden öltöztetőit önnön kezei készítik. Ez nem úgy említetik, mint dicséret, hanem annak bizonyosságára vagon itt, hogy az asszonyisággal s annak foglalatosságával a poézis hadat nem visel.” Ezek a – Dukai Takách Judit önéletrajzából való – mondatok olvashatók az Evangelikus Országos Múzeum új időszak kiállításának megnyitójára szóló meghívón. A december 9-én nyílt tárlat címe „A magyar honleány igaz mintaképe” – Evangelikus nők a 19. században.

Úgy látszik, volt idő, amikor még bizonygatni kellett, hogy nemcsak a fakánál, a horgolótű (és a pelenka) való asszonyok kezébe, hanem az író toll is. Azonban a kiállítással megidézett asszonyok életében a „család vagy karrier” kérdése nem vetődött fel éles, eldöntendő kérdésként, mint napjainkban. A nők elsődleges feladatuknak a férjük munkájához való háttér biztosítását, a gyermekek nevelését, a cselédek, sőt a gazdaság irányítását tartották. Minden más, szélesebb érdekeket szolgáló tevékenységük ezeknek alárendelve vagy tőlük időben teljesen elhatárolva jelent meg.

Megnyitójában Fábri Anna irodalomtörténész arról beszélt, hogy a kiállítá-

magyar nőnevelés apostolaként maradt meg az utókor emlékezetében. József nádor feleségét, Mária Dorottya és Telekiné Roth Johannát ma is élő gyülekezetek tartják első mecénásainak...

Nem szabad elfelejtenünk, hogy az az évszázad, amelyet a kiállítás felölelni próbál, a bizakodó reformkor, a nemzetet összekovácsoló szabadságharc, a rettegéssel teli megtorlás és a „boldog békeidők” évszázada. A kiállításon olvasható mondatok, a csodaszép tárgyak, a dőlő betűs kéziratok háttérben különböző történelmi helyzetek, különböző személyes sorsok, regénybe illő családi történetek állnak. De mind mögött ott húzódik az a tenni akarás, felelősségérzet, az Úristenbe és Magyarország boldogabb jövőjébe vetett hit, amely nemcsak ezt a tíz nevezetes asszonyt, hanem dedányainkat és úkanyainkat is áldozathozatalra, tettekre sarkallta.

Ráckevei Anna tolmácsolta az ifjú Wohl Janka versét, amelyben köszönetet mond Jókainak azért, hogy őt az irodalom világába vezette. Megejtő kedvességgel felajánlja, hogy vegye vissza tőle a koszorút, melyet ő kapott, s melynek csak azért örül, hogy azt most lábai elé helyezheti. Ezt – a költőknek járó – koszorút idézi a biedermeier szalon kis komódján elhelyezett örökzöld koszorú. És emlékeztet azokra az asszonyokra is, akik a vesztes szabadságharc után évtizedekig gyászfátyolt viseltek, rejtjeles karkötőt hordtak, és ápolták az elesett honvédek sírját.

A kiállítóterbe lépőt körülvésvi tíz mívés keretezésű tábla, a megidézett hölgykoszorú tagjaitól való, karakteres



son szereplő hölgyeket nem csak nemük, a felekezeti és az köti össze, hogy a 19. században éltek. Életükben és tevékenységükben a közös momentum, hogy hazájukért, nemzetükért, egyházukért, a felnövekvő ifjúságért akartak tenni valamit. Mindenki a maga eszközeivel: Dukai Takách Judit, Jósika (Podmaniczky) Júlia, Bajza Lenke szépirodalmi tevékenységével, Kánya Emília, az első magyar szerkesztő az olvasmányos, sokoldalú lap, a Családi Kör szerkesztésével. A Wohl nővérek elsősorban irodalmi szalonjuk révén váltak nevezetessé. Kosuth Szusza sok más mellett a szabadságharc főápolónőjeként, Veres Pálné pedig a

idézettekkel. A szövegek bátor hangját nem ellensúlyozzák, inkább kiemelik a finom, kecses női tárgyak, a szalon visszafogott derűje.

A megnyitó résztvevőit egy flamand zeneszerző, Jennifer Fontyn adventi kórusműve fordította – a Resinarius kamarakórus előadásában – az adventi koszorú fényei felé.

— ZZs

A kiállítás 2006. március 31-ig látogatható, a téli időszakban 10 és 17 óra között, hétfő kivételével naponta. A múzeum címe: Budapest V. ker., Deák tér 4.

19. századi karácsonyfadíszek



Az Evangelikus Országos Múzeum immár harmadszor hirdette meg sikerű Gyermekek a múzeumban című kreatív foglalkozásozáróját. A hat alkalomra szóló bérlettel a gyermekek a múzeum állandó vagy időszaki kiállításait ismerkednek meg kétórás foglalkozások keretében, játékos formában, majd kézműves-foglalkozáson vesznek részt. Advent harmadik szombatjának délelőttjén a közeledő karácsonyról, illetve a karácsonyfa díszének szimbolikájáról esett szó Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész segítségével. A gyermekek a múlt héten nyílt, Evangelikus nők a XIX. században alcímet viselő tárlathoz kapcsolódóan készítettek – arra a korra jellemző – karácsonyfadíszeket, majd közösen ékesítették fel velük a kiállítás karácsonyfáját.

„Néha úgy tűnik, oda is figyelnek rám...”

► **Az idei Magyar Örökség díjasok között két evangélikus is van. Egyikük Tillai Aurél pécsi karnagy, aki sokoldalúan képzett zeneszerző, nevelő, karvezető is egy személyben. Három énekarral dolgozott párhuzamosan évtizedeken keresztül, együtteseivel összesen hatvan díjat szerzett, és a magyar zene nagyköveteként kórusaival beutazta a világot. Számos kórusművével pályadíjat nyert, és tanítványai kiválóan megállják a helyüket a zenei életben.**

Csendes, szelíd, mosolygós ember ül velem szemben, elmélázva kavargatja a kávéját, és mesél, mesél kifogyhatatlanul, végtelen eleganciával és szabatossággal arról, ami neki mindent jelent: a zenéről. Nyomat sem lenni szavaiban a sikertől megrészegült ember fennhéjázásának.

– Sikerben egy karnagnak évről évre része van. Egy verseny megnyerése, egy jól sikerült koncert, a kórustagok arcán tükröződő öröm mind-mind nagy dolog. Boldog pillanat, amikor úgy jövök le a színpadról, hogy ez jó volt, és fájdalom, amikor egy hosszabb darabnak a végére érünk, és nem foglalkozunk vele többet – fejegeti Tillai Aurél.

– Mitől más az Ön által vezényelt kórus, mint az összes többi?

– Ezt akkor értem, érzem meg igazán, amikor más kórusokat hallgatok zsűritagként. Sokszor előbb abbahagyják a művek kidolgozását, mint ahogy én tenném. A Kodály-lemezünk azt mondták, hogy más, mint a többi. Korábban Kodály műveit nagy énekarokkal vették

fel, profikkal, akiknek erős, „zsíros” hangjuk volt. Egy kamarakórusnak nem szabad így megszólalnia. Amikor mi éneklünk, az hajlékonyabb, finomabb, elegánsabb. A kamarakórus hangzásvilága a magyar nyelv kiejtéséhez közelebb áll. A próbák során olyan beszéd-szerű gyakorlatokat végzünk, amelyek magukban hordozzák a szavak ritmikáját. A nyelvünknek van egy belső ritmu-



Tillai Aurél átveszi a Magyar Örökség díjat

sa, amelyre mások nem fordítanak kellő figyelmet. Amikor zsűrizek, néha felfigyek arra, hogy túl gyors, nem eléggé tartalmas a darab. Többet nyertek volna, ha lassabbra veszik a tempót. Persze ezeket a hibákat néha a saját korábbi lemezeinken is észreveszem.

– Számtalan népdalt és verset megzenésített már. Valahol úgy nyilatkozott, hogy vannak művek, amelyekhez nem szabad nyúlni. Miért?

– Azokra a versekre gondoltam, amelyek önmagukban is tökéletesek, és a zené-

vel már nem lehet hozzájuk tenni semmit. Ilyen például *Vörösmartyól A vén cigány*. Még senkinek sem sikerült igazán jól megzenésítenie. De nagyon szeretem *Weöres Sándor, Áprily Lajos, Janus Pannonius* verseit. Sokszor felkérésre dolgozom; ilyenkor olvasgatok, aztán megtetszik valami.

– Ön pedagógus is, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán karvezetést és zeneelméletet oktat.

– A kórusvezetés és a tanítás is szórazás számomra, örömet lelem benne. Jó a társaság, remek dolog fiatalok között lenni. Ha hosszabb szünet iktatódik a kóruspróbák közé, borzasztóan hiányzik. Így vagyok a tanítással is. Már óriási a korkülönbség köztem és a tanítványaim közt, de szeretem előadni azt, amit tudok. Néha úgy tűnik, oda is figyelnek rám...

– Mikor volt nehezebb bejutni az Ön kórusaiba? A kezdeti időszakban vagy most?

– Régebben nehezebb volt. Amikor a negyvenes évek végén betiltották a cserkészetet, olyan társaságot akartunk létrehozni, ahol zenélhetünk, és olyan emberekkel lehetünk együtt, akik a betiltott értékeket képviselik, és persze nem buktatnak le minket. Így hát csak ajánlással lehetett bejutni közeink.

– Korlátozták-e egy karnagy munkáját a szocializmus évtizedeiben? Mennyire kapott szabad kezét a művek megválasztásában?

– A legelső időszakban madrigálokat énekeltek; ez akkoriban polgári műfajnak számított, tehát „káros” volt. Egy művelődési házban gyakoroltunk, ám amikor az intézmény vezetője megtudta, hogy mit énekelünk, azt mondta, hogy csak akkor tarthatjuk meg a hangversenyt, ha utána egy mozgalmidal-estet is

tartunk. Próbáltuk meggyőzni, hogy azok utcai énekek, tömegfelvonulásokra valók, nincs értelme koncert formájában előadni őket. Végül megtartottuk a madrigálhangversenyt, és kidobtak minket. Amikor a következő próbahelyünkön sem láttak már szívesen, a pécsi Nevelők Háza igazgatójának panaszoltam el, hogy nincs hol próbálnunk, mire ő befogadott minket, és tartotta értünk a hátát.

Egyébként nem kerültem látványos összeütközésbe a pártbeli emberekkel, csak késleltették az előléptetésem, nem kaptam prémiumot, elfektették a Liszt-díjamat. És akadt néhány kifejezetten kellemetlen esetünk is. Brugge-be hívtak minket egyszer egy fesztiválra, ahol műhelymunkát kellett vezetnem, és Kodály-műveket megtanítanom egy soknemzetiségű kórusnak. Az ingyenes kint tartózkodás fejében misén kellett volna énekelnünk a brüsszeli dombban. Még itthon voltunk, amikor ezt bementa a Szabad Európa Rádió. Erre közölték velünk, hogy nem utazhatunk. Végül mégis mehetünk, azzal a feltétellel, hogy a misén való éneklést nem vállaljuk. Nagyon kínos helyzet volt, mert kint kitalálták, hogy mégis énekelnünk kellene. Végül az az ötletem támadt, hogy esetleg a Kodály-atelier énekelhetne. Bevettünk a kórusunkba néhány külföldit is, ők csak ott álltak mellettünk. A rádióban végül csak az atelier neve és az enyém hangzott el, és mindenki megnyugodhatott.

– Úgy tudom, többször is találkozhatott Kodálllyal, sőt a mester hallgatta is az Ön által vezényelt kórust...

– Kodály erősen kötődött Pécshez, többször is megjelent különböző hangversenyeken. Nagyon készültünk arra az

alkalomra, amelyről tudtuk, hogy ő is jelen lesz. A koncert végén többen is állították, hogy egy könnyecpet törölt ki a szeméből, amit furcsálltunk, mert az érzékenyülés távol állt tőle. A hangverseny végén feljött a színpadra, kezét nyújtott, és közben mondott néhány mondatot, amelyet sajnos nem hallottunk jól, mert közben zúgott a taps a nézőtérben. Kodály hosszasan szorította a kezemet, én pedig annyira zavarban voltam, hogy azt se tudtam, mit csináljak: szorítsam tovább a kezét, vagy elengedjem... Aztán intett, hogy húzzák össze a függönyt, hogy a közönség ne zavarja, amíg velünk beszél. Tanárjelöltekből állt a kórusunk, és arra bízta a tagokat, hogy azt a lelkes előadást, amelyet most produkáltak, vigyék magukkal emlékként, és hasonlóan eredményes munkát végezzenek majd a saját énekarukban.

Aztán egyszer voltam a lakásán is Pesten. Akkoriban indítottuk a pécsi kamarakórus-fesztiválokat, és arra akartuk kérni, hogy írjon a műsorfüzetünkbe. Nem vállalta, de még távoztunkban adefordult hozzám: „Azt a művét, amit a feleségem kamarakórusa énekel, vajon kiadták már? Ötletes.” Sajnos nem tudtam, melyik művemre gondol, nem mertem megkérdézni. Csak settettem, hogy az Áprily-versre írt *Tavaszdíki* címűre.

A karnagy halk szavú történeteit hallgatva azon gondolkodom, hogy ez az ember tán fel sem fogja, hogy sokaknak már ő a mester, akinek minden szavára figyelni kell, s aki előtt félszegen áll meg egy-egy ifjanc karnagy, és azon töpreng, hogy vajon mennyi ideig illik szorongatni Tillai Aurél kezét...

■ JÁNOS VALI

Népeénektáraink tegnap és ma

Tudományos ülészek a gyülekezeti énekeskönyvekről

► **Az Éneklő Egyház című katolikus énekeskönyv megjelenésének 20. évfordulóján, december 8. és 10. között két és fél naps tudományos ülészeket rendezett a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság. A más intézmények bevonásával megvalósult, magas színvonalú konferenciához csatlakozott az az emlékülés, amelyre az Éneklő Egyházat kiadó Szent István Társulat hajdani dísztermében került sor.**

A népeének (protestáns szóhasználatban: gyülekezeti ének) fogalma szűkebb értelemben olyan templomi éneket jelent, amelyet szerzője strofikus formában ír, a nép pedig anyanyelven énekel. Az első tulajdonképpeni gyülekezeti énekeskönyvet (népeénektárat) Huszár Gál szerkesztette és jelentette meg 1560–1561-ben. Az évszázadok alatt sorra jelentek meg az egyes felekezetek énekeskönyvei; az *Éneklő Egyház* című gyűjteményt – a második hivatalos katolikus énekeskönyvként – 1985-ben adták ki.

Az emlékülésen előadások hangzottak el az *Éneklő Egyház* szerkesztésének körülményeiről, a gyűjtemény teológiai, liturgiai és pasztorális üzenetéről. A II. vatikáni zsinat szellemében e gyűjtemény a népeéneken kívül magyar nyelvű liturgikus énekeket és imádságokat is tartalmaz. Pap, kántor, énekar és a hívek egysége azáltal is megvalósul, hogy a nép bekapcsolódhat a liturgikus szövegek mondásába és éneklésébe. Ez a népeénektár egyben a más egyházakkal való közös hagyomány felélesztését is jelenti.

A konferencia előadásai a 16. századtól napjainkig megjelent protestáns (evangélikus, református, baptista) és katolikus énekeskönyvek történetéhez kapcsolódtak. A jelenlévők hallhattak a gyűjtemények és az egyes korszakok sokoldalú, szinte minden lehetséges kutatási szempontra kiterjedő vizsgálatáról. Elméleti és gyakorlati előadások hangzottak el az

egyes énekeskönyvek szerkezetéről, szerkesztőiről, dallamanyagáról, énekműfajairól. A két és fél nap után valamennyi résztvevő számára érthetőbbé vált az a folyamat, amely a ma használatos énekeskönyvek kialakulásához vezetett.

A harmincöt előadást és az egyes üléseket követő vitát is magába foglaló konferencia gazdag programját, a rangos előadók névsorát e cikk keretében lehetetlen ismertetni. (A tanulmányok a tervek szerint külön kötetben is megjelennek majd.) Így csak az evangélikus himnológia kutatóinak előadásairól álljon itt egy rövid ismertetés.

Bence Gábor (egyházzenei, tanár) az új evangélikus agendában található énekkendet mutatta be. A 1990-es évektől fogva tanulmányok elemezték azokat a forrásokat, énekkendeket, amelyek az egyes korszakok vasárnapokra ajánlott énekeit tartalmazták. Bence Gábor így ezt a ma is aktuális témát választotta doktori disszertációja témájául, melyet nemsokára megvéd. Történeti kutatásai eredményeképpen ő kapta azt a feladatot, hogy az új evangélikus liturgikus könyv számára kiválassza az ajánlott ünnepi énekkendet. Az énekek összeválogatásakor a következő alapelv vezérelte: az istentisztelet központi énekeinek nem az a feladata, hogy az éppen aktuális igemagyarázatot illusztrálja, hanem hogy megszólaltassa az egyházi év adott ünnepének az üzenetét.

Ecsedi Zsuzsanna (egyházzenei, tanár) a régi nótajelzések nyomán járó dallamkutatásairól számolt be. A *Régi Magyar Költők Tára* című sorozatban készül a 17. századi gyülekezeti énekek kritikai kiadása. E munkában Ecsedi a szövegekhez tartozó dallamok feltárását és közlését végzi. Munkája jól példázza a himnológia interdiszciplináris jellegét: irodalomtörténetesek, egyházzenei, teológusok, nyelvészek munkájára révén jöhetnek csak létre komoly himnológiai eredmények.

Ecsedi Zsuzsanna énekszóval, dallamtáblázatok segítségével mutatta be a helyes dallamok megtalálásának szövevényes útjait. A 17. századi gyülekezeti énekeket magyar, latin és német eredetű dallamokra szereztek a többnyire névtelen

szerzők. A kutatás jelenlegi szakaszában úgy tűnik, hogy nem minden esetben lehet egy fő dallamot megadni az egyes énekekhez, hanem egy szöveghez több egyenrangú dallam is tartozhat, más esetben viszont az egy adott szöveghez tartozó dallam nem kutatható fel.

Finta Gergely (orgonaművész, tanár) Dietrich Buxtehude koráléneklőjének és a mai énekeskönyvek kapcsolata címmel tartott zenei példával illusztrált előadást. Buxtehude harminchétt dallam alapján negyvennyolc korálfeldolgozást készített. Öt típusba rendezhetők kompozíciói: monodikus orgonakorál (a korál tartalmi, hangnemi és hangulati előkészítést szolgálja); versus feldolgozások; korálfantázia (a legjelentősebb korálok nagyszabású, többféle

lás kölcsönhatását és elválaszthatatlanságát vázolta fel. Az evangélikus egyház 20. századi történetében a liturgikus megújulás mindig együtt járt az éneklés megújításával (lásd az 1911-ben kiadott *Dunántúli énekeskönyvet*, az 1936. évi *Rafay-féle Agendát*, a *Pröhle Károly* által összeállított, 1963. évi *Agendát*, az 1982-ben megjelent énekeskönyvet stb.).

Most használatos énekeskönyvünk nagy erénye nemcsak az énekműanyag gazdagítása, hanem az is, hogy a gyülekezeti kezébe adja az istentisztelet felépítésének a leírását, variációit és lehetőségeit, a gregorián és szlovák hagyományú vagy korál dallamanyagú liturgikus énekeket. Az 1994-ben létrejött Agendaszerkesztő és Liturgiai Bizottság munkája nyomán



Az 1566-os váradi énekeskönyv címlaprészlete

szerkesztésmódot felvonulatató feldolgozása); egy variációs mű és egy kontrapunktikus kompozíció *Luther Mit Fried und Freud* kezdetű énekére. A Buxtehude által feldolgozott dallamok legtöbbje megtalálható a mai népeénekeskönyvekben is.

Hafenschger Károly (liturgioteológus, lelkes) az evangélikus egyházban jelenleg folyó himnológiai és liturgikai munkát, az énekeskönyv és a liturgikus megújú-

készült el az a konferencián bemutatott próbakötet (*Evangélikus istentisztelet – Liturgikus könyv*), amelynek célja a lutheri istentiszteleti tradíció minél teljesebb megőrzése. Már készül a szertartási énekek mellett az újabb gyülekezeti énekműanyagot is kínáló *Gyülekezeti liturgikus könyv*.

Hubert Gabriella (irodalom- és könyvtörténész) kivetítő segítségével a 16–17. századi protestáns énekeskönyvek háló-

szertű kapcsolódását mutatta be. Kiemelte, hogy az énekeskönyvek sokszor nem önállóan, hanem a mindennapi vallásos életet szolgáló könyvekkel együtt jelentek meg (mint például Biblia, graduál, imakönyv, káté, agenda és így tovább). Javasolta ennek a többfunkciójú gyűjteménytípusnak a feltámasztását. A 17. század második felének közös protestáns énekeskönyvei ugyancsak például szolgálhatnak egy mai protestáns énekeskönyv megszerkesztéséhez. Az előadók javasolta továbbá az unitárius himnológiának a Magyar Egyházzenei Társaság munkájába való bekapcsolását, hiszen az unitárius éneklés a kezdetektől szoros kölcsönhatásban fejlődött az evangélikussal és a reformátussal, valamint a mai erdélyi egyházi helyzet is indokolta tenné az együttműködést.

Kinczler Zsuzsanna (egyházzenei, tanár) *Gyülekezeti éneklés és énekeskönyvek a 19. század első felében* címmel tartott előadást. Rövid áttekintést nyújtott az európai himnológia egyes korszakairól: az ortodoxia, a pietista kegyesség, a felvilágosodás énekköltészetéről. Elemezte azokat a nehézségeket, amelyek egy-egy új énekeskönyv befogadása körül adódtak. A korálkönyvek előszavai nyomán beszámolt a 19. század eleji restaurációs törekvekről (zeneileg az ősi forrásokat keresték, minden korálhoz prelúdiót ajánlottak, mintegy kilencszáz ének képezte a törzsanyagot stb.). Mai énekeskönyvünkbe is bekerültek például *Christian Gellert* vagy *Friedrich Gottlieb Klopstock* énekei. A sorok közötti közzététel olyannyira jellemző volt e korra, hogy még *Wagner A Nürnbergi mesterdalnokok* című művében is kimutatható, mint azt az előadásban idézett zenei részlet bizonyította.

Köszönet *Dobszay László* zenetörténész egyetemi tanárnak és munkatársainak, amiért a tanácskozást tudományos és technikai szempontból is kitűnően szervezték meg. Ezáltal lehetővé tették, hogy a konferencia résztvevői két és fél napon keresztül tanítva tanuljanak, és szembesüljenek a más felekezetekkel közös népeénekhagyományaikkal.

■ G. H.

Ő is Radvánszky volt

Radvánszky Albert (1880–1963)

Radvánszky Albert régi, tekintélyes családja sok jó szolgálatot tett egyházunknak és hazánknak. Egyik őse, Radvánszky György az eperjesi Caraffa-törvényszék áldozata volt; Radvánszky Ferenc jelentős szerepet töltött be a miskolci evangélikus egyház-közösség létrejöttében, a család több tagja pedig a sajkóközi egyházközösség életében. Már Radvánszky Albert báró nagyapja, Radvánszky Antal és rokona, Prónay György is betöltötte egyházunkban az egyetemes egyházi és iskolai felügyelői tisztséget.

Radvánszky Albert a budapesti egyetemen jogi államvizsgát tett, végbizonnyítványt szerzett, ezután pedig elvégezte a magyaróvári gazdasági akadémiát. Az I. világháború előtt a szabadelvű, később a munkapárt tagja, 1905-től a főrendiház tagja, majd jegyzője volt.

1923. március 22-én iktatták be az egyetemes egyházi és iskolai felügyelői (jelenlegi megjelöléssel: országos felügyelői) tisztségbe. E tisztségben huszonöt évig végezte a munkáját. Egyházunk egyik vezetőjeként 1927-től felsőházi tag, majd 1935-től az Országgyűlés felsőházának alelnöke volt. 1942-ben koronaórré választották. Tevékenyen részt vett a politikai, társadalmi és gazdasági életben: főtanácsosként, elnökeként, iparvállalati igazgatósági tagként, szövetségek, egyesületek tisztségviselőjeként. Soproni hittudományi karunk díszdoktora volt.

1942-ben elnöktársával, Kapi Béla püspökkel megakadályozta azt a német próbálkozást, hogy Luther Mártonnak egyházunk tulajdonában lévő, eredeti végrendelete Hitler legény. Külön tárgyalásokat folytatott a háborúból történő kilépésünk lehetőségéről. Radvánszky azért is küzdött – eredménytelenül –, hogy Budapestet Rómához és Bécshez hasonlóan nyilvánítsák „nyílt várossá”, és így csökkentsék a háború pusztításait.

1948. augusztus 24-én azzal a koholt váddal tartóztatták le, hogy részt vett Szilasi eskütételén, és nem akadályozta meg a korona külföldre vitelét. Radvánszky a tárgyaláson rosszul lett és összeesett.



Ügyét ekkor elkülönítették az Ordass püspökék elleni vádaktól, őt pedig szabadlábra helyezték; közben lemondott tisztségéről. Tisztában volt azzal, hogy a „réginek” vége van, és valami „új” kezdődött el.

Ezután politikai, egyházpolitikai, társadalmi, ökömenikus, szociális és kulturális téren igyekezett egyházunk érdekeit hatékonyan képviselni, távol tartani az egyházat az „izmusoktól” és segíteni, menteni a rászorultakat.

Anyagilag is gondolt egyházunkra: az ő adománya Heréden a szép, Luther-rózsával díszített oltárterítő-készlet, az oltári szent edények, a gyönyörű kiállítású Biblia, valamint a pesthidegkúti templom oltára, a rajta lévő hatalmas kereszttel. A hatvani templom felépítését is segítette nagyobb összegű adományaival. A hálás herédek az evangélikus templomban elhelyezett emléktáblával is őrzik emlékét.

Élete végén a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület hűvösvölgyi anyaházába került, és ott élt csendes visszavonultságban. 1963. február 5-én hunyt el.

Egyházunk kétszer rehabilitálta: még életében, 1956 decemberében, majd halála után, 1992 novemberében.

Munkásságának értékei beépültek egyházunk és hazánk életébe. Istennek köszönjük meg életét, szolgálatát!

■ BARCZA BÉLA



szeretet.éhség.

A Magyar Ökömenikus Segélyszervezet csekkjei megtalálhatóak a nagyobb postahivatalokban. (Számlaszám: OTP – 11705008-20464565; honlap: www.segelyszervezet.hu.)

ISTENTISZTELETI REND | 2005. december 18.

Advent 4. vasárnapja. Liturgikus szín: lila. Lekció: Ézs 52,7–10. Alapige: Jn 1,19–28. Énekek: 137., 134.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Simon Attila; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Sztójanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. (összegyűlékezés napja) Mártonffy Marcell; du. 4. (vespernye) Donáth László; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. (gyermekkarácsony) Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstüek M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Smidélusz Gábor; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. (Karácsonyi oratórium) Gerőfi Gyuláné; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Lukács Miklós; du. 5. (gyermek és ifjak karácsonya); VIII., Üllői út 24. de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Kertész Géza; VIII., Vajda P. u. 33. de. 9. Smidélusz András; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. (úrv.) Smidélusz András; Kerepesi út 69. de. 8. Tamásy Tamásné; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) Joób Máté; de. 11. (úrv.) Joób Máté; du. 6. (vespera) Petri Gábor; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. Petri Gábor; Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészség) du. 6. (úrv.) Rihay Szabolcs; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Bence Imre; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. dr. Karner Ágoston; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kende György; Zuglói, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv., gyermekkarácsony) Tamásy Tamásné; XIV., Gyarmat u. 14. de. fél 10. Tamásy Tamásné; Pestújhegy, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Kende G. Péter; Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom) de. 10. (úrv.) Bátorvölgy Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11. de. 10. (úrv.) Tóth-Szöllős Mihály; Cinkota, XVI., Bathyány I. u. de. fél 11. Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. Blatniczky János; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Marschalkó Gyula; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. Marschalkó Gyula; Rákosszabá, XVII., Péceli út 146. de. 9. Wiszkidenszky András; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Wiszkidenszky András; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; du. 6. (úrv.) Győri Gábor; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; du. 4. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Máttyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Budakeszi (református templom) de. fél 9. (úrv.) Zsugyel Kornél.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Cserkészparancsnok a varrógép mellett

▶ November elsejétől új munkatárs dolgozik az Insula Lutherana Kft. másfél éve alakult győri műhelyében, ahol egyházi liturgikus öltözékek, textiliák készítésével foglalkoznak. Farkas Lászlónét munka közben látogattam meg. Miközben éppen az egyre gyarapodó stóla-rendeléseknek igyekezett eleget tenni, elsőként életpályájáról kérdeztem.

– Eredetileg tanár szerettem volna lenni – kezdi felidézni a múltat Farkas Lászlóné –, de érettségi után nem vettek fel elsőre a főiskolára. Akkoriban nem volt szokás kihagyni és munka vagy tanulás nélkül tölteni egy évet, így azonnal szakmát választottam. Női szabóként végeztem 1975-ben. Ez a foglalkozás nem állt távol tőlem, mert a nagybátyám is szabó volt, a nagymamám pedig mindig azt tanította nekünk, hogy a kislányok nem ülhetnek le anélkül, hogy ne lenne hímzés a kezükben. Kézügyességem volt, és időközben megszerettem a szakmát, mely aztán végigkísérte az életemet.

– A kft. keretein kívül milyen kapcsolata van a győri gyülekezettel?

– A családommal együtt nemrégiben kiköltöztem a belvárosból Győr-Szabadhegyre, a szülői házba. Férjem presbiter a győri egyházközösségben. Három gyermekünk van, a középső – Zsófia – jelenleg hatodéves teológus Győrben. Férje ugyanitt segédlelkész. Én a tizenöt évvel ezelőtt ala-

kult György Vilmos Cserkészcsapat parancsnoka vagyok immár két éve.

– Milyen tervekkel, elképzelésekkel vág neki az új feladatnak?

– Elődöm lemondása miatt hirtelen kerültem erre a munkahelyre, a megrendelések pedig folyamatosan érkeznek. A

minőségű munkához – egyrészt a kft. részéről, másrészt részemről, ugyanis egy-két hónapig még más munkakörben is dolgozom.

Farkas Lászlóné egyelőre Luther-kabátot, Mózes-táblát, baretet és stólat készít, de hamarosan szeretne gépi és kézi



legfontosabbnak azt tekintem, hogy a fenntartó egyházközösségnek a munkatársa vagyok. Lényegesnek tartom, hogy például archívumot készítsék anyagvevőkkel, fazonokkal, minőséggel, szabásmintákkal, motívumokkal, hiszen így annak a munkáját is megkönnyítem, aki a jövőben majd tőlem veszi át ezt a feladatot. Még nagyon sok minden folyamatban van, amit ki kell dolgozni a jó

hímzésű oltárterítőket is kínálni. Tervei között szerepel a papi civil ingek készítése is. Amikor pedig az árakra kerül a sor, csak ennyit mond:

– A gyülekezeti megbízottakkal utána néztünk más műhelyek árainak. Igyekszem viszonylag olcsón a lehető legjobb minőségben dolgozni megrendelőimnek.

■ MENYES GYULA

Nem volt meddő a vita

▶ A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium tizenegyedikes tanulója, Dömötör Zsuzsanna megosztott első díjat nyert a középiskolások tudományos diákköri konferenciájának (TUDOK) regionális fordulóján, ezzel bejutott az országos döntőbe. Zsuzsanna halk szavú lány. Ezt azért érdemes megemlíteni, hogy megértsük, milyen komoly felkészülést igényelt részéről a konferencia, melyen tízperces önálló előadást kellett tartania.

– Két tanévben is indultam a Kitaibel Pál országos középiskolai biológiai tanulmányi versenyen, de az idei évre „kiöregedtem” belőle – meséli. Másodsorra azért elhoztam az ötödik helyezést. A TUDOK-on tavaly indultam először, ugyanabban a témában, mint a biológia-versenyen: Szukcessziós megfigyelések a nagymányoki meddőhányóban. Azt kutatóm felkészítő tanárommal, Nagy Andre-

ával, hogy a meddőhányó hogyan népsül be növényekkel. Tavaly óta is többször végeztünk megfigyeléseket, gyűjtöttünk adatokat a területen.

– Hogyan zajlott a TUDOK?

– Szekciókban versengtünk; a miénk-



ben tizenegyen indultunk, és négyen kaptunk megosztott első helyezést. Ezzel továbbjutottunk a 2006. április végi debreceni döntőbe. A versenyen mindenkinek tízperces előadást kellett tartania a saját maga által választott témában, majd ötperces vita következett. Ekkor a zsűri és a résztvevők kérdéseket tettek fel az előadónak. A végén a zsűri tagjai hasznos szakmai tanácsokat adtak az országos erőpróba-ra való felkészüléshez.

A Hőgyészről bejáró gimnazista több területen bizonyítja tehetségét: országos novellapályázaton is indult és részesült elismerésben kifejezőképességéért, érzelmekre ható elbeszéléseiért. A kedvenc tantárgyai közé sorolt biológiából a napokban vett részt az országos középiskolai tanulmányi versenyen (OKTV), most várja az eredményről szóló értesítést. A szerény diáklány azt is elárulta: további erőpróákat keres, hogy rendszeresen lemérhesse a tudását. Felnőttként szeretne biológiával foglalkozni, a természetet és az állatok szeretete ugyanis kisgyermekkor óta végigkíséri a mindennapjait.

■ MÁTÉ RÉKA

A Béres Alapítvány karácsonyi adománya rászorulóknak

A hagyományoknak megfelelően karácsony közeledtével a Béres Alapítvány az idén is Béres Cseppet adományozott kilenc, a legnagyobbak közé tartozó országos karitatív szervezetnek. A Béres Rt. székházában az alapítvány elnöke, Béres Klára december 8-án hatvanezer üveg Béres Cseppet adott át egybeként a Katolikus Karitás, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és a Magyar Ökömenikus Segélyszervezet képviselőinek. A Béres Alapítvány és a karitatív szervezetek közötti jó együttműködésnek köszönhetően az adomány – amelynek piaci értéke több mint hatvanmillió forint – nagy része már karácsonyra eljut a rászorulókhhoz. A Béres Rt. karitatív tevékenységének koordinálására 1993-ban létrehozott alapítvány az egészségügy mellett törekszik a tudományos munka, az oktatás és a kultúra támogatására is.



Lehel László, a Magyar Ökömenikus Segélyszervezet vezetője és Béres Klára, a Béres Alapítvány elnöke

Karácsony a világhálón

„Miközben a hétköznapi karácsonyi készülődés szemmel látható jelei az áruházak zsúfoltságában és az ehhez társuló ingerültségben mutatkoznak meg, az interneten ebből gyakorlatilag semmi sem látszik. Pedig a világháló forgalma is megnő az ünnepek előtt: a kereskedők többsége a látogatók számának jelentős növekedését tapasztalja, és az internetes keresőkbe gépelt kulcsszavak is az ünnepi hangulatot – no meg az ehhez kapcsolódó ajándékozási örületet – tükrözik.

Az utóbbi évek tapasztalatai szerint egyre többen igyekeznek elkerülni a zsúfolt üzleteket, és inkább otthonról, karosszékükben ülve intézik a karácsonyi ajándékok beszerzését. A konkrét termékeken, szolgáltatásokon kívül karácsonyi ötleteket is keresnek a világhálón az internetezők. Ez év júliusában és augusztusában az »időjárás« és »Horvátország« verekedte be magát a tíz leggyakrabban keresett kulcsszó közé. Ezek szeptemberben és októberben lassan eltűntek, majd november közepétől egyre gyakrabban bukkantak elő az ünnepekhez kötődő témák. A naptári téli beköszöntése után a »karácsony« rendszeresen az öt legkeresettebb szó között szerepel, és megnő az on-line képeslapküldő szolgáltatások iránti igény is.” (Forrás: FigyelőNet, www.fn.hu)

Világi szemmel nézve ennyit jelent a karácsony: óriási üzletet, a kereskedők számára az év legnagyobb profittermelő időszakát. Érdemes hát az ügyfeleket a világhálón keresztül is „megdolgozni”, hogy minél nagyobb legyen a profit. Az internetes boltokon kívül számtalan olyan honlapot és portált találunk, amely kifejezetten arra szakosodott, hogy megkönnyítse a karácsonyi bevá-

sárlást. Például a karacsony.lap.hu és karacsonyijandek.lap.hu oldalon százával találunk ajándékötleletekkel, beszerzési lehetőségekkel, házi praktikákkal kapcsolatos webcímekeket.

Szerencsére az internet szolgáltatásai nem csak profittermelésre használhatók. Nem lehet elégszer hangsúlyozni: a keresztény ember számára legfőképpen azért fontos a világháló, mert további lehetőséget nyújt a kapcsolatteremtésre és a már meglévő kapcsolatok fenntartására. Néhány kattintásba és pár perc gépelesbe kerül csak, hogy legalább karácsonykor hírt adjunk magunkról rég nem látott, tőlünk távol élő rokonainknak, barátainknak. Egy virtuális látoga-



tás is jólesik a magányosoknak. Van, aki az elektronikus képeslapnak is megőrül, mert érzi, hogy gondolni rá.

Valójában azonban éppen a kará-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ



Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

csony ünnepe az, amit nem az interneten kell kezdeni, sem befejezni. Ilyenkor még az informatikus is kikapcsolja a számítógépet pár napra, és a családdal, a gyerekekkel tölti az idejét. Én magam igyekszem folyamatosan egyre kevesebbet internetezni karácsony előtt, hogy rá tudjak hangolódni az ünnepre. Az advent csendje újat tud hozni a leggépiesebb világba is. A csendben életre kelnek az érzések, melyeket a gépek sem pótolni, sem megsemmisíteni nem tudnak. Szük-

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

„A hívők tartsák el papjaikat”

Az újabb egyházellenes megnyilatkozásra (amely bizonyára nem tükrözi a széles magyar társadalom véleményét) korrektil reflektált *Laborci Géza* lelkész az *Evangelikus Élet* november 27-i számában. Azzal zárta sorait, hogy az egyházfinanszírozás kérdését újra kell rendezni, „hogy a jövőben ne kelljen róla méltatlan vitát folytatni”.

Valamin azonban el kell gondolkodnunk. Az *egyházi szolgálat nem teher* a társadalom számára, inkább jó befektetés. Az egyház nem egyszerűen „hitéleti tevékenységet” folytat, amelynek célja – egyesek szerint – talán nem más, mint a vallásos emberek szórakoztatása (állami pénzen).

Amikor Jézus elküldte tanítványait a világba, életbevágóan fontos programot bízott rájuk (Mt 28,18–20): Isten szeretetének, az evangéliumnak a hirdetését, amely a mózesi törvénynek – a világ legtisztább megfogalmazású erkölcsi törvényének – a betöltése, az értelme. („A szeretet tehát a törvény betöltése.” [Róm 13,10]) Jézus ennek az új programnak a hirdetését esendő emberekre, az egyház tagjaira bízta. A reformáció ennek az újbóli felfedezését, mindig megújuló látását szorgalmazta.

Az egyház által – sok bűne, tévelygése ellenére – elindult az új gondolkodás. Taigetosz helyett irgalmat nyertek a nyomorultak, értéke lett az életnek. A szemet szemért elv helyett a bűnbocsánat ígéje hangzott. Testvér lett a rabszolga, a barbár, az idegen. Emberek vállalták Jézus példája nyomán az irgalmasság cselekedeteit. Vállalták a nép tanítását, a természet megismerését, a tudomány művelését, az ősök hagyományának ápolását.

Az igazi egyház bűvópatakként élt századokon át, és Jézus Lelke által áthatotta a világot a Tízparancsolatnak és a szeretet kettős parancsának a hirdetésével.

És a világ élhetőbb lett. Az úgynevezett európai szellemiségnek vallásos gyökerei vannak. A Tízparancsolatot, a szeretet parancsát ma már csak az egyházakban hirdetik, csak itt ismerhetők meg ezek a fogalmak: becsület, tisztesség, hűség, áldozatkészség, igazmondás, amelyek nélkül nincs igaz emberi élet. Mással csak oktatnak, nem nevelnek.

Manapság félelemben élünk. Félelmetessé válnak a bandákba verődött, mindenre elszánt (és felbérelhető) fiatalok. Szakértői vélemény szerint a tudatukon kellene formálni, hogy ne kerüljön sor erőszakos cselekedetekre, mert a fenytés, büntetés nem használ.

Az a közösség, amely Jézus nevében gyógyítani tudja a lelkeket, és segíteni akar a kaotikus lelki folyamatokban, nem teher, hanem a legjobb befektetés a jövő számára!

KINCZLER IRÉN (Budapest)

A Kapernaumért

Kedves Testvéreim! Kapernaum neve sokak lelkéből csal elő kedves emlékeket. Kapernaum kedves hely volt Jézus számára. S gyakran tartózkodott e tóparti városban. De sokan tudják, hogy Jézus gyakran munkálkodott, sokakat gyógyított és tanított a másik Kapernaumban is. Abban a Kapernaumban, amely Gyenesdiáson található.

Én néhány családi nyaralás után hat éven keresztül dolgoztam az üdülőben, és a teológiai tanulmányaim során elsősorban arra készültem, hogy majd ennek az otthonnak leszek a vezetője. Az akkori igazgatótanács is örömmel vette volna ezt. Az akkori egyházvezetés azonban másképp látta. Így lettem gyülekezeti lelkész. De nagyon örültem, hogy az ifjúsági konferenciák vezetőjeként újra járhattam Gyenesre. Nyolc éven keresztül nem maradtott ki a nyári szolgálataimból a konferencia. Számomra sokat jelent ez a hely. S amikor 2005 nyarán újra ott vezettem egy ifjúsági konferenciát, akkor láttam és tapasztaltam, hogy az üdülő épülete milyen elhagyott állapotban van.

Az elmúlt évek során lehetőség volt a révfülöpi oktatási központ felépítésére. Szép is lett, sok jó konferenciának adhat otthont. Megújulhatott a szárszói üdülők. S jó lehetőséget találhat ott mindenki a nyaralásra, pihenésre. A Kapernaum pedig maradt a régi. Azt a környezetet és azt a hangulatot máshol nem lehet megtalálni, de egyre rosszabb állapotban van az üdülő épülete. Kár lenne az enyészetnek hagyni. Kár lenne a telek és a környezet adta lehetőséget teljesen elszalasztani, s látásom szerint az is szegényedést jelentene, ha ott csak a szeretetotthon működne.

Így született meg az a gondolat, a helybeli vezetővel, az igazgatótanáccsal és a Diónóviai Osztyál vezetőjével egyetvetve, hogy levélben keresem meg azokat a testvéreket, akiknek valamilyen kedves emlékük van a gyenesdiási Kapernaummal kapcsolatban: hozzunk létre egy olyan közösséget, amely elsősorban imádságban kapcsolódik össze, és hordozza a Kapernaum üdülő sorsát. Ez a közösség később – ha az Isten is úgy akarja – lendületesen tudná segíteni az épület megújulását és az ottani lelki élet megelevenedését. Ez a közösség megmutathatná, hogy egyházunkban nem csak akkor újulhat meg valami, ha bajor segélyek érkeznek.

Egyházunk több korosztálya is érintett lehet ebben a – talán nem csak számomra – fontos ügyben. Először azok, akik a háború utáni ébredési időben, konferenciákon, evangélicizációkon vettek részt Gyenesdiáson, illetve az ő leszármazottaik. Aztán azok is, akik a „kapernaumi százados” – *Hernád Tibor* bácsi – munkálkodása alatt Gyenesdiáson pihentek, és találtak közösségre. Azok is, akik a nyolcvanas évek „legendás” ifjúsági konferenciáinak résztvevői voltak. S azok is, akik ezekben az időkben üdülő vendégek voltak, élvezve *Szabó Ferencné*, *Zsuzsa* vendégszeretét.

Szeretettel kérem tehát azokat a testvéreket, akik szívesen emlékeznek vissza a Gyenesdiáson kapott lelki kincsekre, hogy jelentkezzenek levélben vagy e-mailben. Jó lenne, ha egyre szélesebb körben lenne ismert a szándékunk. Tehát azt is kérem, hogy ha valaki a rokonságából és az ismerősi köréből tart olyanokkal kapcsolatot, akik jártak Gyenesen, ismertesse meg a szándékunkat velük.

Ha valaki arra érez késztetést, hogy az ottani emlékeit leírja, azt is köszönettel vesszük. Szeretettel kérek mindenkit, hogy legyen januárban imádságaink témája Gyenesdiás, Kapernaum s a lelki ébredés, amelyet az Úr ott is munkált, s amelyre egyházunknak nagy szüksége van.

Testvéri szeretettel várom a jelentkezéseket.

BENCE IMRE

(1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 28., imre.bence@lutheran.hu)

Gazdag karácsony

„Jól jön a pluszpénz karácsony előtt! *Lady Hitelkártya* a nagyobb meglepetésért, a boldogabb gyermekekért, a nagyobb fáért, a pazarabb ünnepi asztalért. Egyszóval: a tökéletes ünnepért! Igényelje most!”

Keresztény emberként, nőként, hitvesként, anyaként természetesen tartom, hogy a karácsony ünnepe teljesen más jelent számomra, mint amit a média ezer irányból belém akar szuggerálni. Tévét nem nézek, de lehet, hogy a fentírt nagyobb disznóságokat is leírtak, „megalakottak” már a reklám műfajában. Amikor azonban az egyik karácsonyi, barkácsolás női magazin utolsó oldalán belebotlottam ebbe az átverésbe, azt gondoltam: „Na, ezt már nem!” Persze hányzor érzünk hasonlóan, azután mégis szépen mennek tovább a napjaink, és nem emeljük fel a szavunkat. Most azonban úgy érzem, szólnom kell. A karácsonyért, a nőkért, a születendő Gyermekekért.

Karácsony búvszavai: meglepetés, fa, ünnepi asztal... Ezekből ígér nagyobb, pazarabbat a bank. Az ember lánya „végre” kielégítheti a legkevésbé megvalósíthatónak tűnő vágyait is: megveheti mindezt hitelbe. Most házaviszi, élvezi, azután pedig szépen fizeti a részleteket (THM: 40,47%). Természetesen mindezt megspékkelik – mint minden valamirevaló reklámban – a boldog gyermekek képével. Ki ne vágya arra, hogy gyermekeit boldogabbnak lássa? Ne dőlünk be annak, hogy a gazdag karácsony boldogá teheti őket! A szeretet nem pénzben, hanem simogatásban, törődésben, a gyerekekre szánt sok-sok szabadidőben mérhető.

Szeretem azokat a régi karácsonyi történeteket, novellákat, meséket, amelyekben arról olvashatunk, hogy milyenek voltak a szegény falusi karácsonyok. Amikor a meglepetés a messiás búcsúból

hozott mézeskalács báb vagy egy szánkó volt; a fa néhány fenyőág angyalhajjal, sztaniolpapírba csomagolt dióval; az ünnepi asztalon pedig mákos guba, csíramalé és jó esetben egy kis törpörtüví hógogatta a család tagjait. Azt hiszem, azok voltak a tökéletes ünnepek. Amikor a családnak volt ideje templomba menni, esténként nagyokat mesélni, beszélgetni, énekelni. Vágyjunk az igaz ünnepre mi is, és beszéljünk erről bátran másoknak is!

Sokaktól hallok: „Idén szegény karácsonyunk lesz...” Ne gondoljuk, hogy szegény az az ünnep, amelyen nincs csillogás-villogás, roskadozó asztal, plafont karcoló, méregdrága fa! Keresztény emberként ünnepeljünk anyagilag talán szegény, de lelkiben méltó körülmények között, hogy – szereteteinkkel együtt – a Megszületendő is jól érezze magát!

■ BOGDÁNYI MÁRIA

BÉRES Az egészséges emberért

Karácsonykor is egészségesen

Közeledik a karácsony. Már túl vagyunk három adventi héten. Azok, akik nem voltak elrelátóak, és nem vásárolták meg az ajándékot idejében, novemberben vagy még korábban szeretteiknek, most próbálják meg beszerezni őket.

Mivel karácsony a szeretet ünnepe, mindenki azon munkálkodik, hogy hozzátartozóival a lehető legmeghittőbb hangulatban, a családi hagyományoknak megfelelően töltsék a szentestét. Ezért igyekeznek, hogy a hagyományoknak megfelelő ételek kerüljenek a karácsonyi asztalra. Megveszik a családi tradícióknak megfelelően a kicsi vagy nagy karácsonyfát, a díszeket, a kicsik kedvenc szaloncukrákat és a gyerekek legretettebb kívánságait teljesítő ajándékokat.

Mindezek megvalósítása pedig nem kis feladat! Sok olyan veszélynek is kitésszük magunkat ilyenkor, amelyre nem is gondolunk. Az utolsó percben tett beszerző körútjainkon a nagy tömegben gyorsan terjedhet az influenzavírus. Elég annyi is, ha sorban állás közben ránk köhött valaki. A télen egyébként is jobban igénybe vett immunrendszerünk nem mindig tud megfelelően védekezni ezek ellen a külső behatások ellen, így a különböző vírusos megbetegedéseket, például

ul az influenzát is sokkal könnyebben elkapjuk. Mire elérkezik a karácsonyeste, azon kaphatjuk magunkat, hogy legyengülten, náthásan állunk a karácsonyfa mellett. Ahelyett, hogy élveznénk az ünnep adta örömeit, az influenza kínoz minket.

Am az egy kis odafigyeléssel elkerülhet, ha a nagy rohanás közben felvételizzük magunkat egy olyan, már több évtizede bevált magyar készítménnyel, mint a **Béres Csepp**. Ez a szer hatékony segítséget nyújthat abban, hogy a veszélyeztetettebb, például a téli influenzás időszakban legyengült immunrendszerünket megerősítsük. A tapasztalatok szerint a **Béres Csepp** az optimális hatás kialakulásának érdekében a megfelelő adagban, 6 héti kúraszerűen kell szedni.

Béres Csepp olyan arányban tartalmaz ásványi anyagokat és nyomelemeket, ahogy azt a szervezet igényli, így hozzájárul szervezetünk ideális működéséhez, immunrendszerünk megerősítéséhez. Napi 2x20 **Béres Csepp** és a felszívódásához nélkülözhetetlen C-vitamin szedésével megerősíthetjük immunrendszerünket, hogy karácsonykor együtt örülhessünk a családdal.

A Béres Csepp® vény nélkül kapható roboráló gyógyszer.

A kockázatokról és a mellékhatásokról olvassa el a betegtájékoztatót, vagy kérdezze meg kezelőorvosát, gyógyszerészét!

Életet jelentő ajándék

IV. országos ökumenikus véréadás

A karácsonyi ünnepek közeledtével mindannyian azon gondolkodunk, hogy milyen ajándékokkal lephetnénk meg szeretteinket. Három esztendő óta – véréadóként – bajbajutott, ismeretlen embertársainknak is adhatunk egy különleges ajándékot. A rászorulókat érdekében a hagyományokhoz híven az idén is összefognak egymással az Országos Véréadó Szolgálat (OVSZ), a Magyar Vöröskereszt, a történelmi egyházak és a zsidó hitközség: az „Adj vért, és ments meg három életet” mottójú programsorozat keretében december 12. és 23. között „A vér ajándék” elnevezéssel országos ökumenikus véréadás szerveznek.

Az OVSZ az ünnepek előtti héten véréadó állomásokon fogadja a jelentkezőket. Aki eleget tesz a felhívásnak, az nemcsak a véréadó táborának bővüléséhez, hanem az ünnepekkor szükséges tartalékképzéshez is hozzájárul.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

„Angyalok szózata minket is hív...” a békásmegyéri templomba (Budapest III., Mező utca 12.) karácsonyi bibliodramára december 17-én, szombaton 16 órára. Ami egykor Betlehemben történt, azt szeretnénk felidézni síppal, dobbal, nádi hegedűvel, játszva és énekelve.

A Terényi Evangélikus Egyházközség szeretettel meghívja Önt és kedves családját december 18-án, vasárnap 14 órára templomába hálaadó istentiszteletre, azt követően pedig az újonnan épült gyülekezeti ház felszentelésére. Igét hirdeti és a házat felszenteli D. Székely Imre elnök-püspök.

December 20-án, kedden 18.30-kor orgonaelemlés lesz a Bécsi kapu téri evangélikus templomban Bán István közreműködésével. Előtte, 18 órától közös adventi éneklést tartunk Csorba István karnagy vezetésével. Mindenkit szeretettel várunk!

Karácsonyi muzsika a Deák téri evangélikus templomban. December 24-én 12 órákor harangjátékkoncert. A karácsonyi dallamokat, Johann Sebastian Bach és más klasszikus szerzők műveit harangjátékon Trajtlér Gábor szólaltatja meg. Karácsonyi orgonazene december 26-án, karácsony másodnapján 18 órákor Bán István orgonaművész közreműködésével. Műsorán Georg Böhm, Johann Sebastian Bach és Luis Vierne művei szerepelnek.

A föld, ahol Jézus élt, ma is várja a lelki feltöltődésre vágyókat! Az Ökumenikus Tanulmányi Központ – már tizenhat éve – szentföldi utakat indít lelkesítő vezetéssel Izraelbe. A következő út 2006 májusában és októberében lesz (kellő érdeklődés esetén Egyiptomba, Jordániába és Szíriába is). Információ: 1114 Budapest, Bocskai út 5. Tel.: 1/466-4790 vagy 70/508-7624.

Kedves Olvasóink!

Hálátlan feladat az esztendő végén közölni az Evangélikus Élet következő évi árát, mert tudjuk, hogy sokaknak már az idei előfizetési díjak kifizetése is nagy gondot jelentett. Alapvető szándékunk az, hogy lapunk minél többek számára az evangélikus egyházzal és az egyházunk Urával való kapcsolatot erősítse. És tudjuk, hogy az áremelés ezen közös szándékunk ellen hat. A gazdasági kényszerűség azonban elodáztatlanul azt mondatja velünk, hogy a lap eladási árának egyre inkább közelednie kell ahhoz, mint amennyire az előállításuk kerül. Így 2006-ban ismét kénytelenek vagyunk emelni az Evangélikus Élet árát.

Egy lapszám ára 180 Ft lesz, az éves előfizetési díj 9360 Ft, a féléves 4680 Ft, a negyedéves pedig 2340 Ft. Kérjük kedves előfizetőinket, hogy a december folyamán megküldött előfizetői díjbekérő levél mellett szereplő csekken 2006-ra a fenti árakon fizessenek elő lapunkra.

Közismert, hogy a 2006. január 1-jétől érvényes adótörvények értelmében az általános forgalmi adó 25%-os kulcsa 20%-ra csökken. Azonban a folyóiratokra, hetilapokra vonatkozó 15%-os áfakulcs nem változik, így az áfa mérsékléséből adódó fogyasztóiár-csökkenéssel hetilapunk esetében sajnos nem élhetünk.

Olvasóink megértését kérve és bízva abban, hogy 2006-ban is rendszeres olvasóink között tudhatunk minél többeket, kívánok áldott adventi várakozást:

KENDEH K. PÉTER, a Luther Kiadó igazgatója

Az Erős Várunk Alapítvány (adószám: 18691779-1-13) ezúton mond köszönetet mindazoknak, akik 2004-ben adójuk 1%-ával támogatták. A befolyt 502 823 forintot a Budaörsi Evangélikus Egyházközség épülő orgonájának a finanszírozására fordítottuk.

A kőszegi Békesség Háza Alapítvány megköszöni mindazok támogatását, akik a 2004. évi személyi jövedelemadó-juk 1%-át az alapítványnak ajánlották fel. Az átutalt 97 658 Ft-ot eszközvásárlásra használtuk fel.

A Váci Evangélikus Egyházközség közhasznú Remény Alapítványa a 2004. évi személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlásából 397 265 forint bevételhez jutott. Az összeget a Váci Evangélikus Óvoda udvari játékaiknak a beszerzésére, a rádió evangélikus templom felújítására, az ifjúság nyári táborozására és hittanosaik hittankönyveinek a beszerzésére használjuk fel.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok, villámvédelmi rendszerek tatarozása, újjak építése. Megkeresésre referencialistát küldünk. Bede László építőipari vállalkozó. 6000 Kecskemét, Győzelem u. 6. Tel.: 30/943-5089.

40-es, érettségizett, elvált, gyermekszertető férfi megismerkedne érzelmeiben gazdag nővel házasság céljából. Jelige: Boldogság.

Az Insula Lutherana Kft. Egyházi Varrodája (9025 Győr, Petőfi tér 2. – Farkas Lászlóné, tel.: 20/824-4619, 96/510-177) továbbra is várja a megrendeléseket egyházi liturgikus öltözékek, textilák (Luther-kabát, Mózes-tábla, stóla, baret, oltárterítők és kiegészítők) készítésére.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Több mint negyvenéves volt az az ember, akin a gyógyításnak ez a csodája történt. ApCsel 4,22 (Zsolt 13,2; Lk 1,39–56; Fil 1,4–7; Lk 1,68–79) Így sóhajtasz: Több mint negyvenéves vagyok. Talán az élettem felém is túl járok. Túl öreg sok mindenhez. Hogy terveim még megvalósuljanak. Hogy célokat elérjem. Hogy még valami újba kezdhessek. Hogy még engem is alkalmazzanak, megbecsüljenek... És ha hatvan fölött, hetven fölött vagy?... Istennek sosem vagy túl öreg. Ő újat akar kezdeni veled. Ha nem vagy még az övé: új életet. Ha az övé vagy: új szolgálatot, újfajta örömet, általa való eredményt, új és örök reménységet. Ne add föl! Kapaszkodj ígéretébe, és indulj vele reménységgel!

Hétfő

Velem van az Úr, nem félek, ember mit érthet nekem? Zsolt 118,6 (ApCsel 18,9–10; 2Kor 1,8–22; Zak 14,1–11) Egyszer egy ember a szobában különös zajt hallott kint. Amikor odanézett, azt látta, hogy egy madár verdesi a külső ablaküveg felé. Amikor ezen csodálkozott, észrevette, hogy a két ablaktábla között egy kis lepke röpköd riadtan ide-oda. Nem kellett volna félnie, mert a „láthatatlan” fal megvédte. Így vagyunk mi is. Néha félünk, amikor baj leselkedik ránk. De ha az Úr megígérte, nem lesz bántódásunk. Bíz láthatatlan, de annál valóságosabb oltalmában!

Kedd

Mindenki, aki hallotta, elcsodálkozott azon, amit a pásztorok mondtak nekik. Mária pedig mindazokat a dolgokat megőrizte, és forgatta a szívében. Lk 2,18–19 (Zsolt 86,11; Jel 5,1–5; Mal 1,6–14) Isten igéje (amely Jézusban, a mi Megváltónkban testet öltött) csodálatos: a szívében... Ámulatba ejt, mennyire időszzerű tud lenni. Máskor csak elolvasom és elraktározom, mint a háziasszony a befőtteket a kamrában, hogy télen legyen mit elővennie. Forgasd a szívedben a most áldást jelentő és az egyszerűen tanítást adó igéket – és megfelelő időben újból előjönnek, előveheted őket. Nagy segítség lesz. De ahhoz, hogy elővehesd, raktározni is kell.

Szerda

Miután eltávoztak, íme, az Úr angyala megjelent Józsefnek álmában, és így szólt: Kelj fel, vedd a gyermekét és anyját, menekülj Egyiptomba, és maradj ott, amíg nem szólok neked. Mt 2,13 (1Móz 32,2; Jel 3,7–8.10–11/12; Mal 2,17–3,5) József enged Isten szavának. Elmegy Egyiptomba, pedig az út és az új hely sem lehetett kellemes. Mégis, ott megláthatták, hogy ez a megmaradás útja. De csak addig maradt, amíg szükséges volt. Nem szokta meg az idegen helyet, nem engedte, hogy szívét körülfonta Egyiptom kincse, az ott kialakított életvitel. Isten szavára kész volt visszatérni. Ez a vezetett élet: akkor indulok, amikor az Úr mondja, és akkor állok meg, addig maradok, amíg az Úr akarja.

Csütörtök

Megpróbált minket, Istenünk, megtisztítottál, mint az ezüstöt. Zsolt 66,10 (1Thessz 2,2; Jel 22,16–17.20–21; Mal 3,6–12) „Pénzt, egészséget és sikert / Másoknak, Uram, többet adtál / Nem kezdék érte mégse pert, / És nem mondom, hogy adósom maradtál. Nem én vagyok az első mostohád; / Bordáim közt próbáid éles kését / Megáldom, s mosolygom az ostobák / Dühödét jaját és hiú mellverését. Tudom és érzem, hogy szeretsz: / Próbáid áldott oltó-kése bennem / Téged szolgál, mert míg szívembe metsz, / Új szépséget teremni sebez engem. Összeszorítom ajkam, ha nehéz / A kín, mert tudom, tied az én harcom, / És győztes távolokba néz / Könnyekkel szépült, orcád-fényű arcom.” (Tóth Árpád: Isten oltó-kése)

Péntek

Isten nem azért küldte el a Fiút a világba, hogy élítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön a világ általa. Jn 3,17 (Ezsd 8,31b; Róm 15,8–13; Mal 3,13–18) Betoppan hozzád valaki, és talán egy fél óráig sem tudod meg, hogy miért jött. Ha Jézus belép, azonnal megmondja jövedele célját: üdvözíteni és segíteni akar. Engedj neki. Ha valaki elvész, annak önmagá az oka. Ha megmenekül, az azért lehetséges, mert otthagya a saját lehetőségeit, és befogadta Jézust. – Ha valakihez mérsz, azonnal legyen világos jövedeled célja. Az örök békességet vigyed.

Szombat

Mivel a bölcsék Istentől kijelentést kaptak álomban, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba. Mt 2,12 (Zak 2,9; Mt 1/1–17/18–21/22–25; Róm 1,1–7; Mal 3,19–24) Szenteste egy gyermekvers szóljon hozzánk: „Kelet mágusai igen bölcsék voltak, / Jézus csillagához örömmel indultak. / Ma is az a világ legbölcsőbb embere, / Ki befogadja őt, s együtt örül vele.” – Ha befogadta Jézust, ha megértetted, hogy ő az Istentől rendelt Megváltó, már nem a karácsonyi Jézuskát fogod ünnepegni. Akkor a jászolágyban fekvő „Kisjézust” a leghatalmasabb Úrnak fogod látni. Leborulsz előtte, és nem Heródesre hallgatsz, hanem csakis őreá, mint a bölcsék. Lásd hatalmasnak Jézust ezen a karácsonyon. Jézus Urunk által megáldott ünnepet kívánok!

■ SZÉLL BULCSÚ

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból december 18-tól december 25-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>9.00 / Duna Tv A Pál utcai fiúk (magyar játékfilm, 1968) (106')</p> <p>10.04 / Kossuth rádió Istentisztelet közvetítése a budapest-pasaréti református templomból. Igét hirdeti Cseri Kálmán lelkipásztor. (56')</p> <p>12.05 / Duna Tv Élő egyház Mária, Mohács özvegye és az egyházak a török megszállás idején (26')</p> <p>14.45 / mtv Örömhír: A református egyház műsora (26')</p> <p>20.00 / Duna Tv Testvérem, József, testvérem, Klára (magyar dokumentumfilm)</p> <p>21.40 / PAX Mesterkurzus, 6. rész</p>	<p>11.45 / mtv A sokszínű vallás, 20. rész (15')</p> <p>12.40 / PAX Hét szó az emberért (ZMC – 50')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Egyházunk rádiós félórájában többek között az Északi Egyházkerület újonnan megválasztott püspökét mutatjuk be. (30')</p> <p>17.20 / PAX Az anyaméh gyümölcse jutalom 1. rész (ZMC – 50')</p> <p>20.35 / Kossuth rádió Karácsonyi könyvszár, 2005 Jáci Szaniszló: A tudomány és a vallás kapcsolatának ábécéje (25')</p> <p>21.00 / m2 A vágy villamosa (amerikai tévéfilm, 1995) (150')</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház félórája</p> <p>16.05 / mtv Fehér Eszter. A dokumentumfilm főhőse egy ideig a Dankó utcai hajléktalankórházban dolgozott... (20')</p> <p>16.25 / mtv Maradj velünk Találkozás Jézussal (10')</p> <p>17.20 / PAX Az anyaméh gyümölcse jutalom 2. rész (ZMC – 50')</p> <p>20.00 / Filmmúzeum Makrancos hölgy (magyar film, 1943)</p> <p>21.05 / Kossuth rádió Mesélő krónikák Fordító és kódexmásoló apácák a Margit-szigeten (30')</p>	<p>9.30 / Hallmark Copperfield Dávid (amerikai filmdráma, 2000) 1. rész (115')</p> <p>11.15 / Hallmark Egy karácsony együtt (amerikai filmdráma, 1994)</p> <p>13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház félórája</p> <p>17.20 / PAX Az anyaméh gyümölcse jutalom 3. rész (ZMC – 50')</p> <p>20.06 / Bartók rádió Ez van! – Irodalmi értesítő C. G. Jung: A nyugati és keleti vallások lélektanáról (10')</p> <p>22.00 / Civil rádió Evangélikus félóra Lackner Eszter vezetésével (30')</p>

CSÜTÖRTÖK

9.00 / m2
Válaszd a tudást!
„Karácsonyi rítusok” (60')

9.30 / Hallmark
Copperfield Dávid (amerikai filmdráma, 2000) 2. rész (115')

12.30 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (26')

13.45 / tv2
Júdás (olasz film, 2001) (92')

17.20 / PAX
Az anyaméh gyümölcse jutalom 4. rész (ZMC – 50')

20.35 / m2
Szent Erzsébet rózsaparazsa (magyar dokumentumfilm, 2001) (55')

21.04 / Petőfi rádió
Mindentudás Egyeteme

PÉNTEK

21.00 / HBO
Luther (életrajzi dráma, 2001) (118')

15.00 / mtv
Ki miben mindentudós?
A II. közép-döntőben az Evangélikus Egyház Aszódai Petőfi Gimnáziumának és Kollégiumának Egasztrár nevű csapatát láthatjuk.

20.35 / m2
Engedjétek hozzám a kisdedekeket! (magyar dokumentumfilm, 2001) (52')

SZOMBAT

6.03 / Petőfi rádió
Pax rádió
Jézus születésének ábrázolása kódexeinkben (27')

7.00 / Rádió C (FM 88,8)
Az evangélikus ébresztőműsort Csapó Krisztián és Györe Balázs vezeti. (60')

12.01 / Duna Tv
Isten kezében (26')

13.00 / Duna Tv
Óz, a csodák csodája (amerikai film, 1939) (98')

17.05 / Petőfi rádió
„Mennyből az angyal”
Válogatás a legszebb magyar és külföldi karácsonyi énekekből (55')

17.30 / Hallmark
Angyal a családban (amerikai dráma, 2004)

VASÁRNAP

7.10 / tv3
Grand Canyon (amerikai film, 1991)

10.00 / mtv és m2
Református istentisztelet közvetítése Pócsmegyerről. Igét hirdeti Kovács Tamás.

11.04 / Kossuth rádió
Evangélikus istentisztelet közvetítése a Deák téri evangélikus templomból. Igét hirdeti Gáncs Péter püspök.

13.30 / mtv
Örömhír. Egyházunk televíziós műsora karácsonyi, ünnepi összeállítással jelentkezik. (26')

21.55 / m2
Bach: Karácsonyi oratórium
Közvetítés a Deák téri evangélikus templomból, felvételtől (95')

Következő számunk tartalmából:

A betlehemi csillag nyomában
Interjú Ponori Thewrewk Aurél csillagásztörténésszel

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobszoni Sándor (sander.dobszoni@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschér Károly ifj. – Liturgikus sarok (hako@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Koháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjéig törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.